

**RADVILIŠKIO RAJONO
GYVENTOJŲ SVEIKATOS
BŪKLĖ 2017 METAIS**

TURINYS

SANTRAUKA	3
I. PAGRINDINIŲ RODIKLIŲ SĄRAŠO ANALIZĖ („šviesoforas“)	4
II. RADVILIŠKIO RAJONO GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIALINĖ-EKONOMINĖ BŪKLĖ.....	9
2.1 Demografinė situacija	9
III. SVARBIAUSI SVEIKATOS BŪKLĖS RODIKLIAI.....	17
3.1 Radviliškio rajono gyventojų sergamumas.....	17
IV. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLA.....	28
V. TRIUKŠMAS	32
5.1 Aplinkos triukšmo valdymas	38
5.2 Meteorologinės sąlygos	42
5.3 Aplinkos triukšmo tyrimų vykdymas	42
VI. KUPRINIŲ SVĖRIMO AKCIJA.....	51
VII. APIBENDRINIMAS	54

SANTRAUKA

Visuomenės sveikatos stebėseną – tai tęstinis, sistemingai atliekamas su sveikata susijusių ir planuoti, įgyvendinti bei visuomenės sveikatos praktikai vertinti reikalingų duomenų rinkimas, analizė ir interpretavimas (Pasaulio Sveikatos Organizacija). Pagrindinis atliekamos stebėsenos produktas/rezultatas – tai informacija veiksams/intervencijoms atlikti. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti, interpretuoti visuomenės sveikatą atspindinčius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, kad savivaldybės teritorijoje valstybinės (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškosios visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos būtų įgyvendintos efektyviai.

Ataskaitoje „**Radviliškio rajono gyventojų sveikatos būklė 2017 metais**“ pateikiami 2017 m. statistiniai duomenys, kurie atspindi kaip įgyvendinamos Lietuvos sveikatos programos tikslai bei jų uždaviniai. Taip pat pateikiami statistiniai duomenys ir jų analizė apie demografinę situaciją Radviliškio rajone, gyventojų sveikatą, sveikatos priežiūros įstaigų veiklą. Rengiant leidinį naudoti Lietuvos statistikos departamento, Higienos instituto Sveikatos informacijos centro, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys.

I. PAGRINDINIŲ RODIKLIŲ SĄRAŠO ANALIZĖ („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Radviliškio rajono rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Analizės ir interpretavimo tikslas - įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, Radviliškio rajono rodikliai yra suskirstyti į grupes (žr. 1 lentelė „Radviliškio rajono visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“):

- rodikliai, kurie atspindi geriausią situaciją, priskiriami **geriausių rodiklių grupei** ir žymimi **žalia spalva**;

- rodikliai, kurie rodo prasčiausią situaciją, priskiriami **prasčiausių rodiklių grupei** ir žymimi **raudona spalva**;

- likusių rodiklių reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip **atitinkantys Lietuvos vidurkį**.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), buvo pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausi, lyginant su Lietuvos vidurkio profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Remiantis rezultatais buvo sudaryti Radviliškio rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiamas pagrindinių rodiklių sąrašas (- toliau PRS). Antrajame stulpelyje pateikiama Radviliškio rajono rodiklių reikšmė, trečiajame – atitinkamų rodiklių Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė

Radviliškio rajono visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: Savivaldybė / Lietuva
1	2	3	4	5	6
Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	73,4	75,7	70,7	77,8	0,96
Išvengiamas mirtingumas	36,9	31,3	23,1	39,3	1,2
1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
Mirtingumas dėl savižudybių 100 000 gyv.	43,7	26,5	10,6	63,6	1,6
Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių 10 000 gyv.	45,5	25,9	10,7	64	1,8
Bandymų žudyti skaičius 100 000 gyv.	26,6	44,4	7,6	100,0	0,6
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	36	76,3	38,15	150,6	0,5
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	8,2	3,5	1,3	8,2	2,4
Ilgalaikio nedarbo lygis 100 gyv. (proc.)	3,6	2,1	0,3	5,3	1,7
Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.	-20,6	13,8	-29,8	1,8	1,5
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių 100 000 gyv.	150,1	99,4	59,6	169	1,5
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių 10 000 gyv.	145,2	97,8	53,7	166,0	1,5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	269,4	159,1	69	360,9	1,7
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	53,8	26,4	7,6	98,8	2,0
Sergantys (nauji atvejai) tuberkulioze 100 000 gyv.	68,2	39,5	14,9	86	1,7
Sergantys (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze 100 000 gyv.	76,4	44,8	21,8	104,2	1,7
2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	1,4	1,1	0,0	2,4	1,3
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	105,2	145,1	70,7	190,0	0,7
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	101,4	68,3	42,5	120,1	1,5
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis 10 000 gyv.	51,3	70,7	16,6	108,7	0,7

Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis 100 000 gyv.	2,7	5	0,0	26,5	0,5
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis 100 000 gyv.	2,5	4,9	0,0	25,5	0,5
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis 100 000 gyv.	27,3	15	6	34,5	1,8
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis 10 000 gyv.	25,3	14,7	0,0	32,9	1,7
Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis 10 000 gyv.	16,4	8,8	0,0	29,9	1,9
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis 10 000 gyv.	14,3	8,7	0,0	34,5	1,6
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių 10 000 gyv.	10,9	3,2	0,0	12,1	3,4
Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius 100 000 gyv.	46,4	61,8	22,9	133	0,8
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. Km *	414	1079	56	40 888	0,4
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	0,0	3,9	0,0	12,5	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 10 000 gyv.	0,0	1,0	0,0	13,2	0,0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	21,8	20,5	4,1	57,4	1,1
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	21,9	20,2	3,3	52,5	1,1
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda	26,8	53,6	0,0	281,5	0,5
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	279,7	186,9	113,2	376,9	1,5
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	271,4	164,7	109,4	325,3	1,6
Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	19,8	34,3	10,6	43,2	0,6
4 TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyv.	24,2	33,1	20,9	56,7	0,7
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyv.	4,4	6,5	4,2	9,5	0,7
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,6	2,0	1,4	3,9	1,8
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv.	3,5	7,7	2,3	13,3	0,5
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,5	9,1	6,8	11,6	0,9
Sergamumas (nauji atvejai) daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze 100 000 gyv.	5,5	3,9	0,0	14,8	1,4
Sergamumas (visos TB atvejų registracijos kategorijos) daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze 100 000 gyv.	10,9	8,8	2,6	20,9	1,2
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis 100 000 gyv.	2,2	3,1	0,0	8,0	0,7
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	3,3	3,0	0,0	9,9	1,1

2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	99,1	93,5	86,6	99,4	1,1
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (proc.)	89,3	93,7	87,0	99,3	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (6-14 m.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	44,4	16,4	2,2	44,4	2,7
Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	21,6	18,0	6,0	26,9	1,2
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyv.	14,6	5,4	0,0	18,8	2,7
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.	914,3	795,9	557,1	1432,6	1,1
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų 10 000 gyv.	837,3	773,3	626,7	1063,6	1,1
Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.	365,7	282,7	169,6	395,8	1,3
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.	330,1	274,7	201,6	351,8	1,2
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.	229,3	189,8	113,9	550,4	1,2
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.	206,9	183,9	107,7	447,4	1,1
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu 100 000 gyv.	65,0	62,3	28,1	103,0	1,0
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	38,9	48,6	17,9	65,1	0,8
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	47,5	52,8	35,7	69,3	0,9
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	57,4	52,2	21,9	66,1	1,1
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	46,9	40,8	21,7	57,6	1,1

Iš 1 lentelėje „*Radviliškio rajono visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis*“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

Iš visų sveikatos rodiklių, tik: mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius; sužalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (65 + m. amžiaus grupėje); transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius; mirtingumas ir standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu; išvengiamų hospitalizacijų skaičius; išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius; slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius; tikslinės populiacijos dalis (6-14 m.), dalyvavusių vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje procentas; vaikų, neturinčių eduoניות pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis; tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje; tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje; 2 metų amžiaus vaikų MMR1 skiepavimo apimtys yra geresnis už Lietuvos vidurkį. Atlikus rodiklių analizę nustatyta, kad dvidešimt vienas rodiklis patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (raudonoji zona).

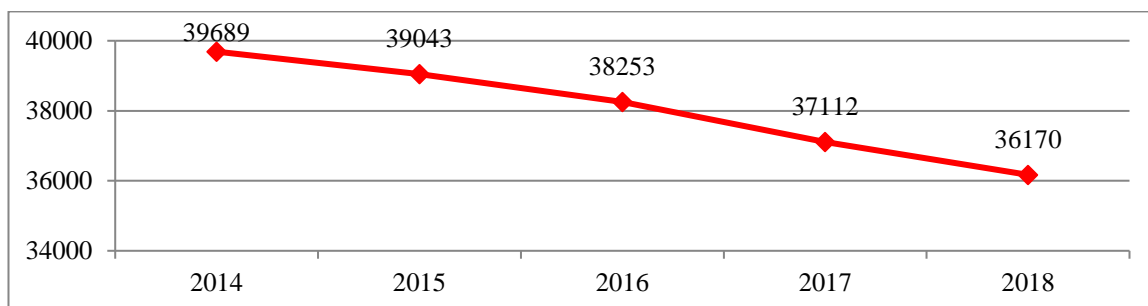

II. RADVILIŠKIO RAJONO GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIALINĖ- EKONOMINĖ BŪKLĖ

2.1 Demografinė situacija

Lietuvoje jau daugiau nei dešimtmetis mažėja gyventojų skaičius, kuriam įtakos turi mažėjantis gimstamumas, didėjantis mirtingumas ir žmonių išvykimas iš šalies.

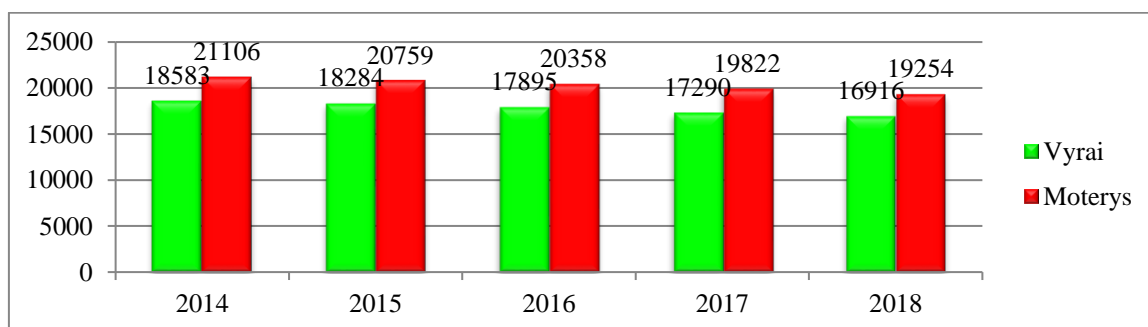
2018 metų pradžioje šalyje gyveno 2 808 901 nuolatinių gyventojų, tai yra apie 40 tūkst. mažiau nei 2017 m. pradžioje. Radviliškio rajone nuo 2014 m. iki 2018 m. pradžios nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo apie 3,5 tūkst. 2018 m. pradžioje rajone gyveno 36 170 gyventojų, tai yra 942 gyventojais mažiau nei 2017 m. pradžioje (žr. 2.1.1 pav.). 2017 m. Radviliškio rajone vidutinis gyventojų skaičius siekė 36 641, Lietuvos Respublikoje – 2 828 403.

2.1.1 pav. Radviliškio rajono nuolatinių gyventojų skaičius 2014-2018 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2018 m. pradžioje Radviliškio rajone gyveno 19 254 moterys ir 16 916 vyrai (žr. 2.1.2 pav.). Moterys sudarė 53,2 proc. visų Radviliškio rajono gyventojų, 1 000-čiui vyrų teko 1 138 moterys.

2.1.2 pav. Radviliškio rajono nuolatinių gyventojų skaičius pagal lytį 2014-2018 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Radviliškio rajone, kaip ir visoje šalyje, daugiausiai yra darbingo amžiaus žmonių, jie sudaro 60 proc. visų nuolatinių gyventojų. Vaikų (0-15 metų) procentas nekinta nuo 2015 m. ir

sudaro 15,9 proc. 2 lentelėje matome, kad nuo 2014 m. sistemingai mažėja darbingo amžiaus asmenų, o didėja pensinio amžiaus dalis.

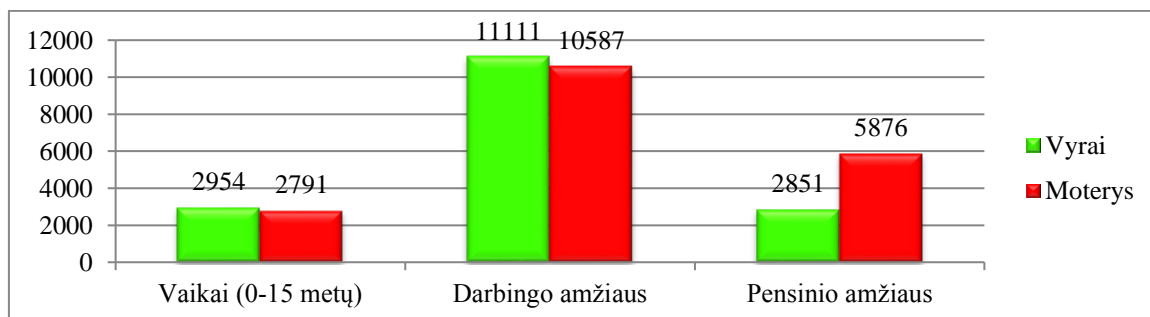
2 lentelė.

Radviliškio rajono gyventojų pasiskirstymas amžiaus grupėse 2014-2018 m. pradžioje (proc.)

Metai	Amžiaus grupės		
	Vaikai (0-15 metų)	Darbingo amžiaus	Pensinio amžiaus
2014	16,2	60,2	23,7
2015	15,9	60,4	23,7
2016	15,9	60,4	23,7
2017	15,9	60,1	24
2018	15,9	60	24,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos statistikos departamento duomenys rodo, kad Radviliškio rajone vaikų (0-15 m.) ir darbingo amžiaus asmenų grupėje pasiskirstymas pagal lytį žymiai nesiskiria. 2018 m. vaikų (0-15 m.) grupėje priklauso 2 954 berniukai ir 2 791 mergaitė, darbingo amžiaus grupėje: 11 111 vyrai bei 10 587 moterys. Tačiau šis pasiskirstymas žymiai pasikeičia pensinio amžiaus grupėje. Šioje grupėje moterų yra 5 876, vyrų – 2 851 (žr. 2.1.3 pav.).

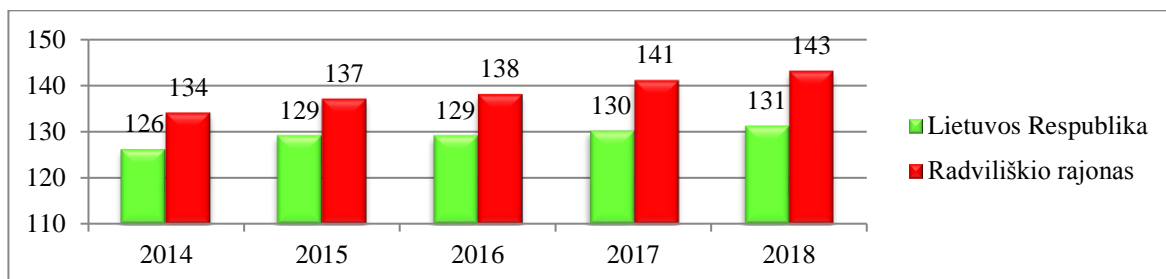

2.1.3 pav. Radviliškio rajono nuolatinių gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2018 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Demografinės senatvės koeficientas - pagyvenusių (60 m. ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 m. amžiaus. 2014–2018 m. laikotarpiu šis rodiklis augo. 2014 m. šalyje demografinės senatvės koeficientas siekė 126, 2018 m. – 131. Radviliškio rajone 2018 m. šis rodiklis siekė 143 ir viršijo Lietuvos koeficientą (žr. 2.1.4 pav.). Išlaikomo amžiaus vaikų (iki 15 metų amžiaus) ir pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių koeficientas – tai žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–64 metų amžiaus gyventojų. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2018 m. pradžioje Radviliškio rajone 16-64 m. amžiaus gyventojams teko 23

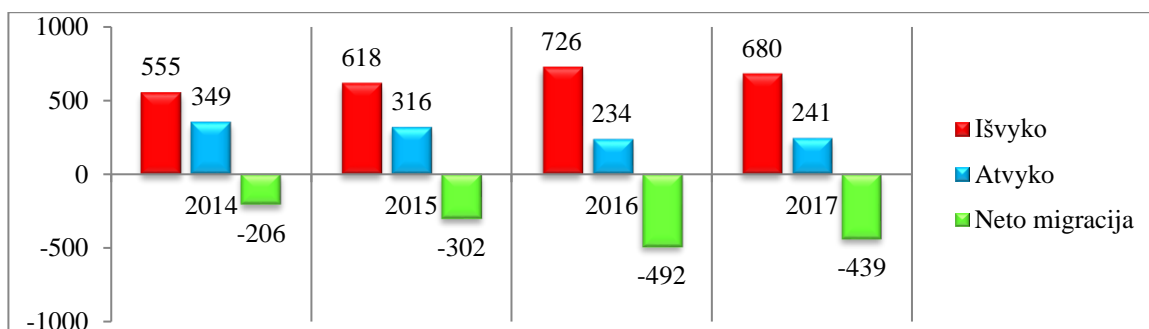
išlaikomo amžiaus vaikų ir 33 pagyvenusių asmenų. Lietuvos Respublikoje koeficientas siekė atitinkamai 23 ir 30.

2.1.4 pav. Demografinės senatvės koeficientas Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2014-2018 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

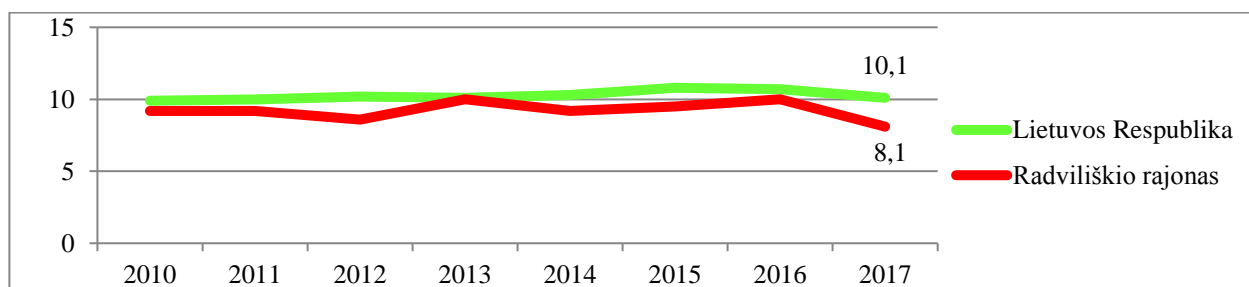
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2017 m. iš šalies į užsienį išvyko 47 925 gyventojai, atvyko – 20 368, tarptautinė neto migracija buvo -27 557. Iš Radviliškio rajono 2017 m. į užsienį emigravo 680 gyventojų, atvyko – 241, migracijos neto - -439 (žr. 2.1.5 pav.)

2.1.5 pav. Tarptautinė migracija Radviliškio rajone 2014–2017 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

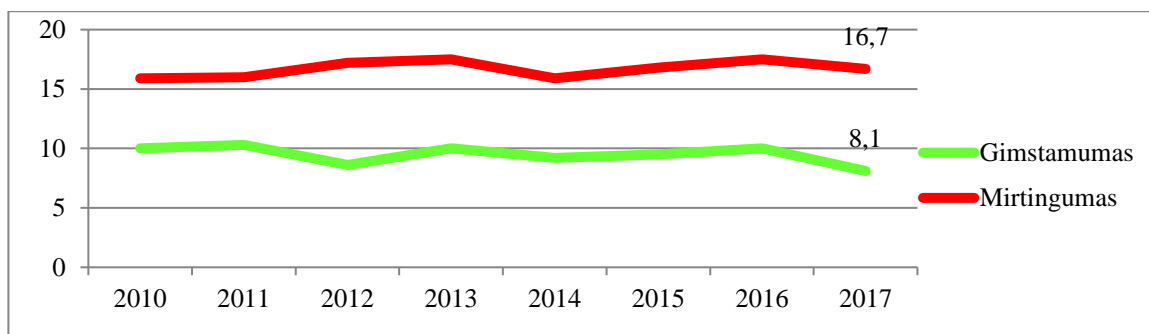
Nuo 2008 m. šalyje stabilizavosi gimstamumo rodiklis ir po truputį pradėjo didėti (9,9/1 000 gyv. 2008 m. iki 10,7/1 000 gyv. 2016 m.). Radviliškio rajono gimstamumo rodiklis nuo 2014 m. taip pat ėmė didėti ir 2016 m. siekė 10 atvejų 1 000 gyv. (žr. 2.1.6 pav.).

2.1.6 pav. Gimstamumo dinamika Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2010–2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

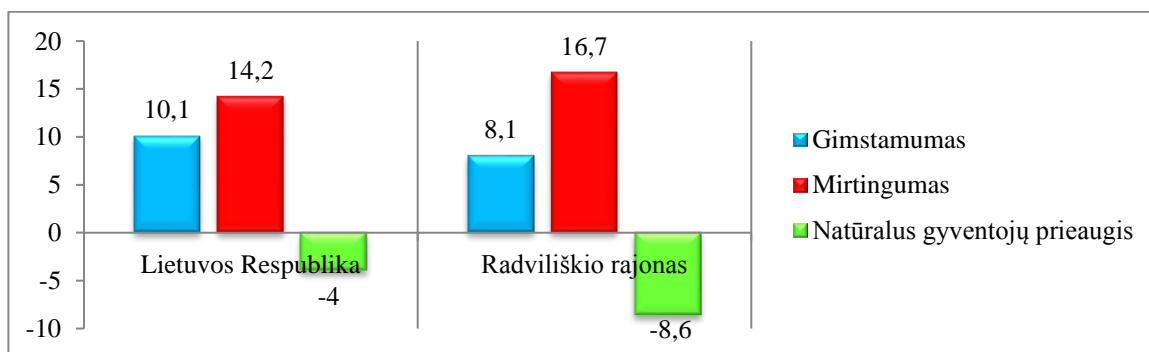
Pastaraisiais dešimtmečiais įvykę Lietuvoje gimstamumo ir mirtingumo pokyčiai buvo susiję su šalies politine, ekonomine ir socialine raida. Radviliškio rajone nuo 2010 m. mirtingumas kito netolygiai, padidėjimai buvo stebimas 2013 ir 2016 m., atitinkamai 17,2 ir 17,5 atvejus 1 000 gyv. 2017 m. mirtingumas ėmė mažėti ir siekė – 16,7/1 000 gyv. Gimstamumas nuo 2010 m. taip pat kito netolygiai, didžiausias buvo užfiksuotas 2011 m. – 10,3/1 000 gyv., 2017 m. siekė 8,1 atvejus 1 000 gyv. (žr. 2.1.7 pav.).

2.1.7 pav. Gimstamumo ir mirtingumo dinamika Radviliškio rajone 2010-2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

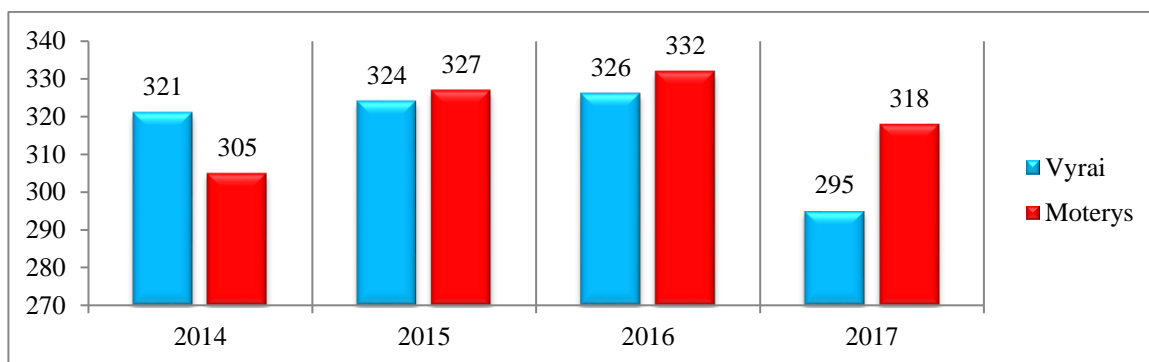
Natūralus gyventojų prieaugis – skirtumas tarp gimstamumo ir mirtingumo rodiklių. Šalyje 2017 m. gimė 28 696 vaikai (siekė 10,1 atvejus 1 000 gyv.), o mirė – 40 142 gyventojai (siekė 14,2 atvejus 1 000 gyv.), natūralus prieaugis - -4,0. Radviliškio rajone 2017 m. natūralus prieaugis siekė – -8,6, gimė 298 vaikai ir mirė 613 gyventojų (žr. 2.1.8 pav.)

2.1.8 pav. Natūralus gyventojų prieaugis Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

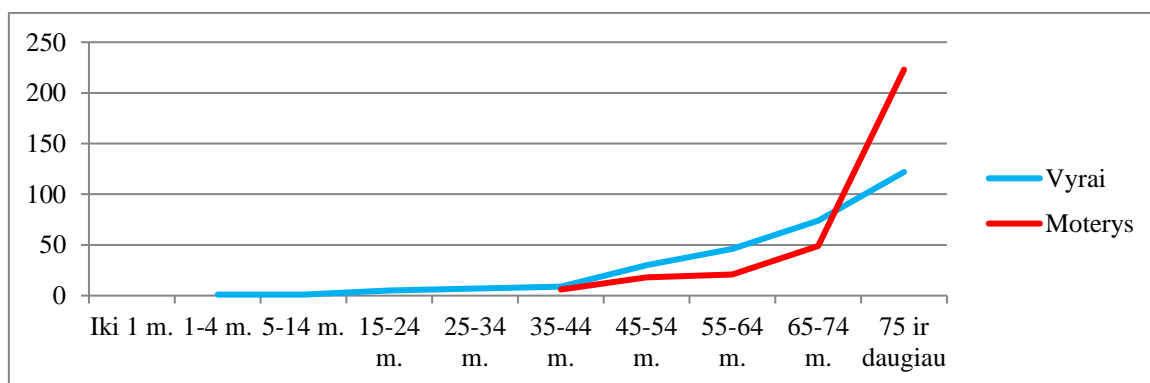
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2014 m. Radviliškio rajone daugiau mirė vyrų nei moterų. 2015-2017 m. stebimas moterų mirtingumo padidėjimas, atitinkamai 327 atvejų 2015 m. ir 318 atvejų 2017 m. (žr. 2.1.9 pav.).

2.1.9 pav. Radviliškio rajono vyrų ir moterų mirtingumo dinamika 2014–2017 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

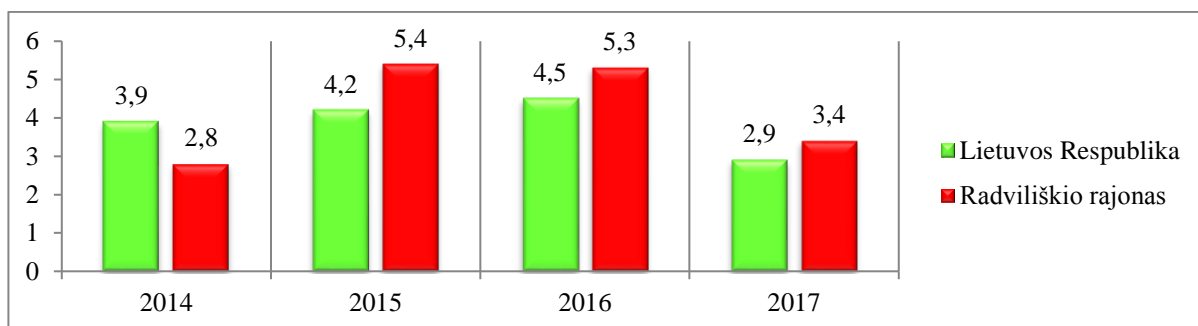
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, nuo 5 m. iki 74 m. amžiaus vyrų mirtingumas yra didesnis už moterų, tai sąlygoja, kad šio amžiaus tarpsiu daugiausia vyrų miršta dėl išorinių mirties priežasčių ir kraujotakos sistemos ligų. Nuo 75 m. moterų mirtingumas išauga (223 abs. sk.) (žr. 2.1.10 pav.).

2.1.10 pav. Radviliškio rajono vyrų ir moterų mirtingumas, atsižvelgiant į amžių 2017 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Vertinant gyventojų sveikatą labai svarbus rodiklis yra kūdikių iki 1 metų mirtingumas, kuris realiai atspindi šalies socialinę – ekonominę situaciją bei sveikatos priežiūros kokybę. Vaiko mirties tikimybė pirmaisiais jo gyvenimo metais nėra vienoda. Ji ypač didelė pirmosiomis gyvenimo dienomis ir pirmą mėnesį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone kūdikių iki 1 metų mirtingumas 2017 m. siekė 3,4 atvejus 1 000 gim., mirė 1 kūdikis. Šalyje kūdikių mirtingumas sumažėjo ir 2017 m. siekė 2,9 atvejus 1 000 gim. (85 abs. sk.) (2.1.11 pav.).

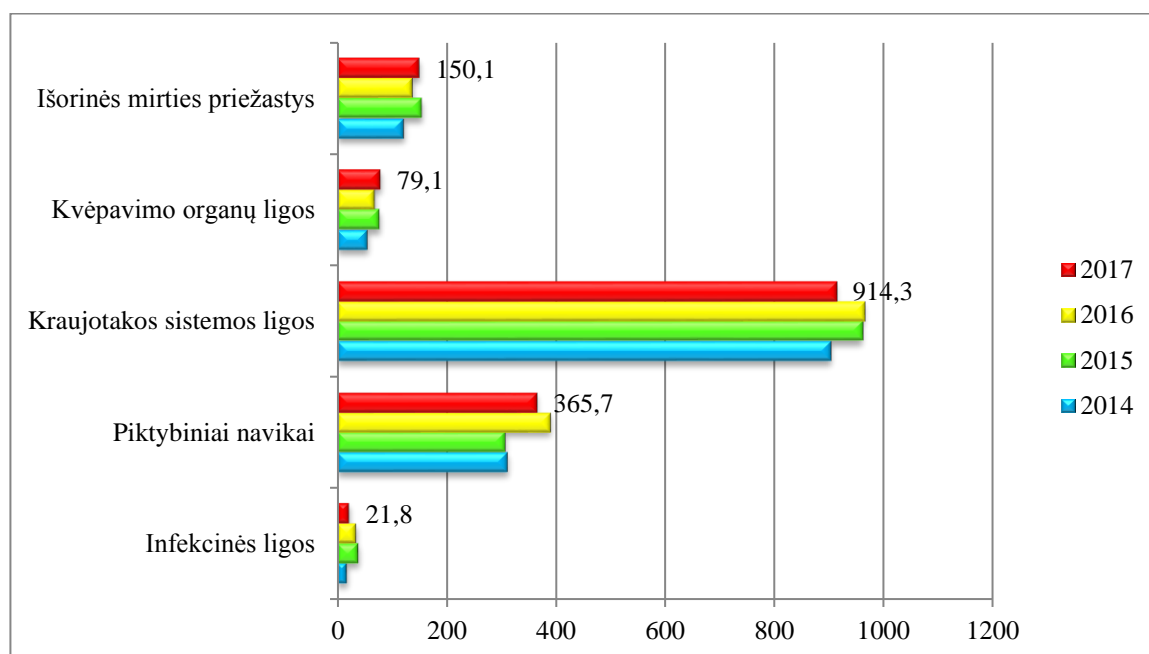

2.1.11 pav. Kūdikių iki 1 m. mirtingumas Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2014-2017 m. (1 000 gim.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Gyventojų sveikatos būklę tiksliau atspindi ne bendro mirtingumo, o mirtingumo nuo pagrindinių priežasčių vertinimas. Jis rodo, kokios sveikatos problemos visuomenėje vyrauja ir kaip jos kinta. Pagrindinės išsivysčiusių šalių gyventojų mirties priežastys yra širdies ir kraujagyslių sistemos ligos bei onkologiniai susirgimai.

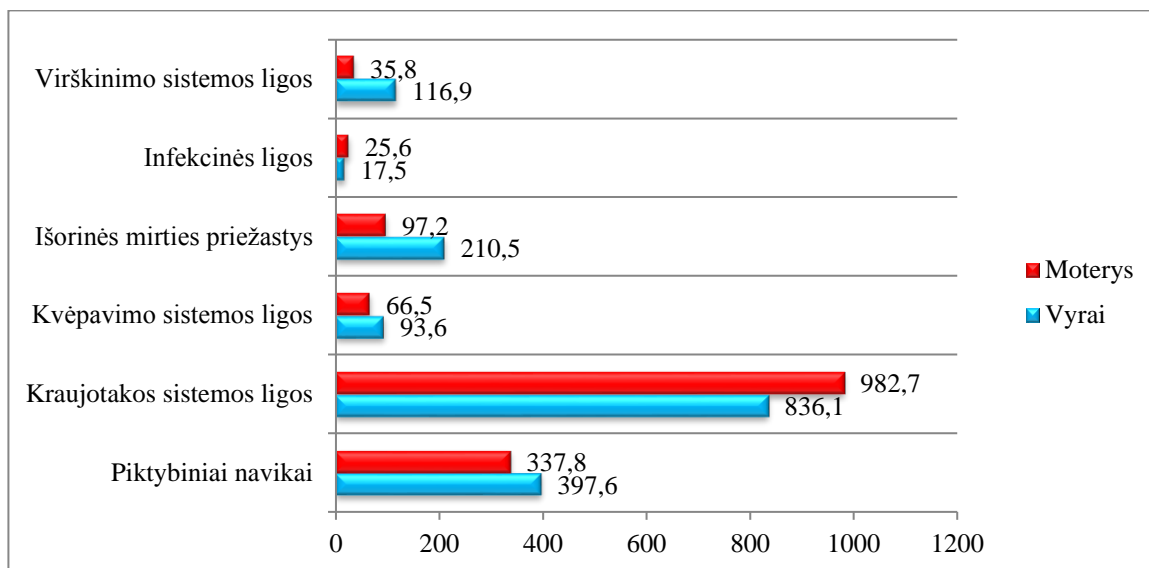
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 2017 m. siekė 914,3 atvejus 100 000 gyv. Mirtingumas nuo piktybinių navikų sumažėjo ir 2017 m. siekė 365,7/100 000 gyv. 2017 m. padidėjo mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių (150,1 atvejais 100 000 gyv.), kvėpavimo organų ligų (79,1 atvejo 100 000 gyv.) (žr. 2.1.12 pav.).

2.1.12 pav. Gyventojų mirtingumo dinamika pagal mirties priežastis 2014-2017 m. Radviliškio rajone (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

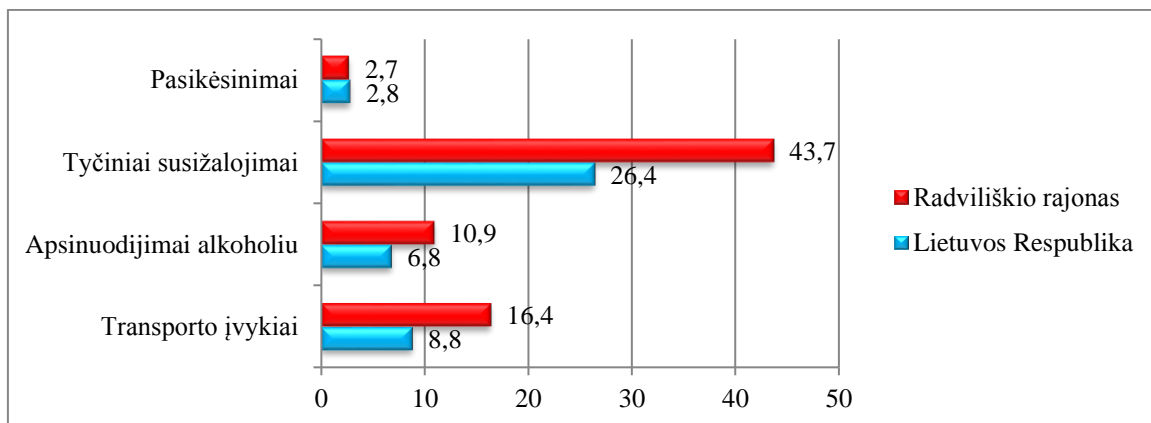
Lyginant vyrų ir moterų mirtingumą pagal pagrindines mirties priežastis, matome, kad Radviliškio rajone daugiau vyrų, nei moterų, mirė nuo piktybinių navikų (vyrų mirtingumas – 397,6/100 000 gyv., moterų – 337,8/100 000 gyv.), dėl išorinių mirties priežasčių (vyrų – 210,5/100 000 gyv., moterų – 97,2/100 000 gyv.), virškinimo sistemos ligų (atitinkamai 116,9 atvejo 100 000 gyv. ir 35,8 atvejo 100 000 gyv.) ir kvėpavimo sistemos ligų (vyrų – 93,6/100 000 gyv., moterų – 66,5/100 000 gyv.). Daugiau moterų mirė nuo kraujotakos sistemos (moterys – 982,7/100 000 gyv., vyrų – 836,1/100 000 gyv.) (žr. 2.1.12 pav.).

2.1.12 pav. Vyrų ir moterų mirties priežasčių struktūra Radviliškio rajone 2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Transporto įvykiai, apsinuodijimai alkoholiu, tyčiniai susižalojimai (savižudybės) ir pasikėsinimai priskiriami išorinėms mirties priežastims. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. Lietuvoje (26,4/100 000 gyv.) ir Radviliškio rajone (43,7/100 000 gyv.) daugiausiai mirties atvejų išorinių mirties priežasčių struktūroje buvo dėl tyčinių susižalojimų. Transporto įvykių metų žuvo 250 šalies gyventojų (8,8 atvejai 100 000 gyv.), Radviliškio rajone žuvo 6 (16,4 atvejai 100 000 gyv.) (žr. 2.1.13 pav.).

2.1.13 pav. Išorinių mirties priežasčių struktūra Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

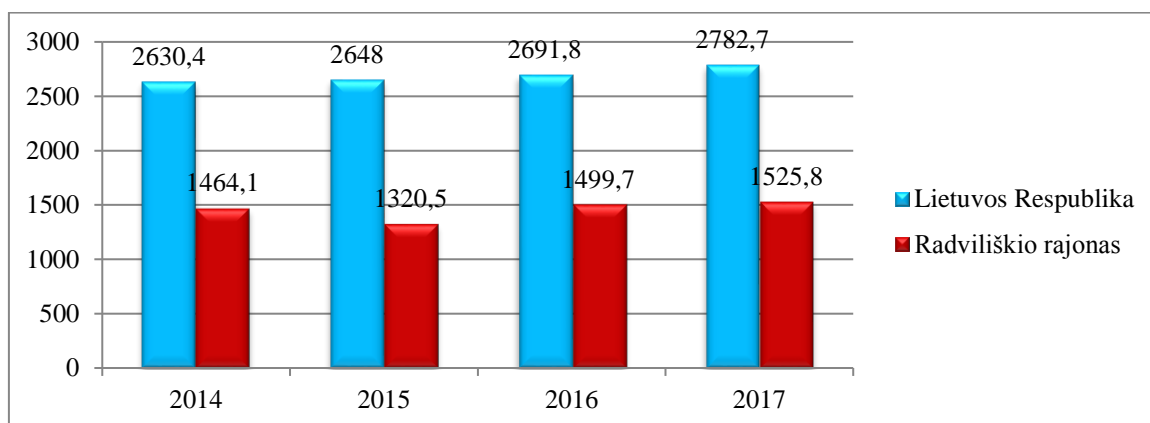

III. SVARBIAUSI SVEIKATOS BŪKLĖS RODIKLIAI

Gyventojų sergamumas – vienas svarbiausių sveikatos statistikos rodiklių. Tai naujai nustatytų ligų atvejų skaičius per tam tikrą laikotarpį tarp tam tikros teritorijos gyventojų. Skirtingai nuo mirtingumo, kuris yra vienkartinis reiškinys, sergamumas pasikartoja ir dažniausiai trunka ilgai. Mirtingumas neatspindi paplitimo tų ligų, kurios retai baigiasi mirtimi, bet dažnai riboja žmonių darbingumą, sukeldamos didelius socialinius-ekonominius nuostolius. Todėl duomenys apie sergamumą tam tikromis ligomis yra labai svarbūs vertinant gyventojų sveikatą, nustatant prioritetas sveikatos problemas. Nuolat analizuojami sergamumo duomenys leidžia prognozuoti pokyčius, skatina visuomenės sveikatos mokslo plėtotę.

3.1 Radviliškio rajono gyventojų sergamumas

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. Radviliškio rajono ambulatorinę pagalbą teikiančiose įstaigose užregistruoti 10 225 nauji vaikų (0-17 m.) susirgimai. Nuo 2014 m. susirgimo atvejų daugėja, nuo 1 464,1 atvejų 1 000 vaikų iki 1 525,8 atvejų 1 000 vaikų, tačiau buvo mažesni už šalies rodiklį (žr. 3.1.1 pav.).

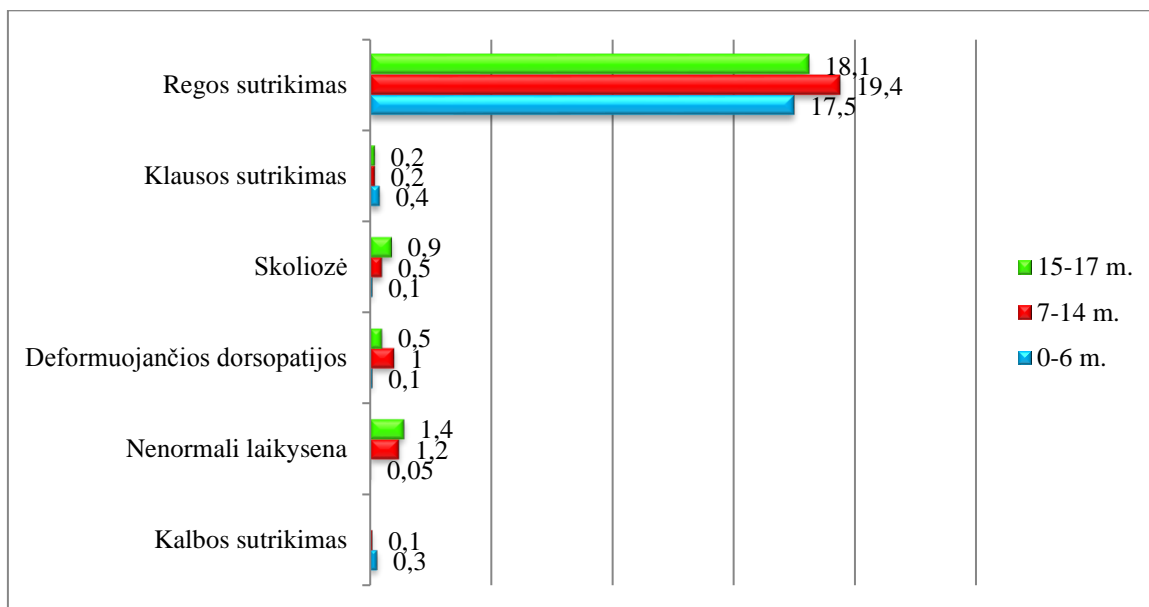

3.1.1 pav. Vaikų sergamumas Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2014-2017 m. (naujai užregistruoti susirgimai ambulatorinę pagalbą teikiančiose įstaigose 1 000 vaikų)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2017 m. 6 331 0-17 m. vaikas apsilankė ambulatorinėse sveikatos priežiūros įstaigose. 18,5 proc. vaikams nustatyti regos sutrikimai, tai yra 1 058 atvejai. 0,3 proc. nustatyti klausos sutrikimai, 0,4 proc. skoliozė, 0,6 proc. deformuojančios dorsopatijos. 0,8 proc. 0-17 m. vaikams nustatyta nenormali laikysena ir 0,1 proc. kalbos sutrikimas. Daugiausia regos sutrikimų nustatyta tarp 7-14

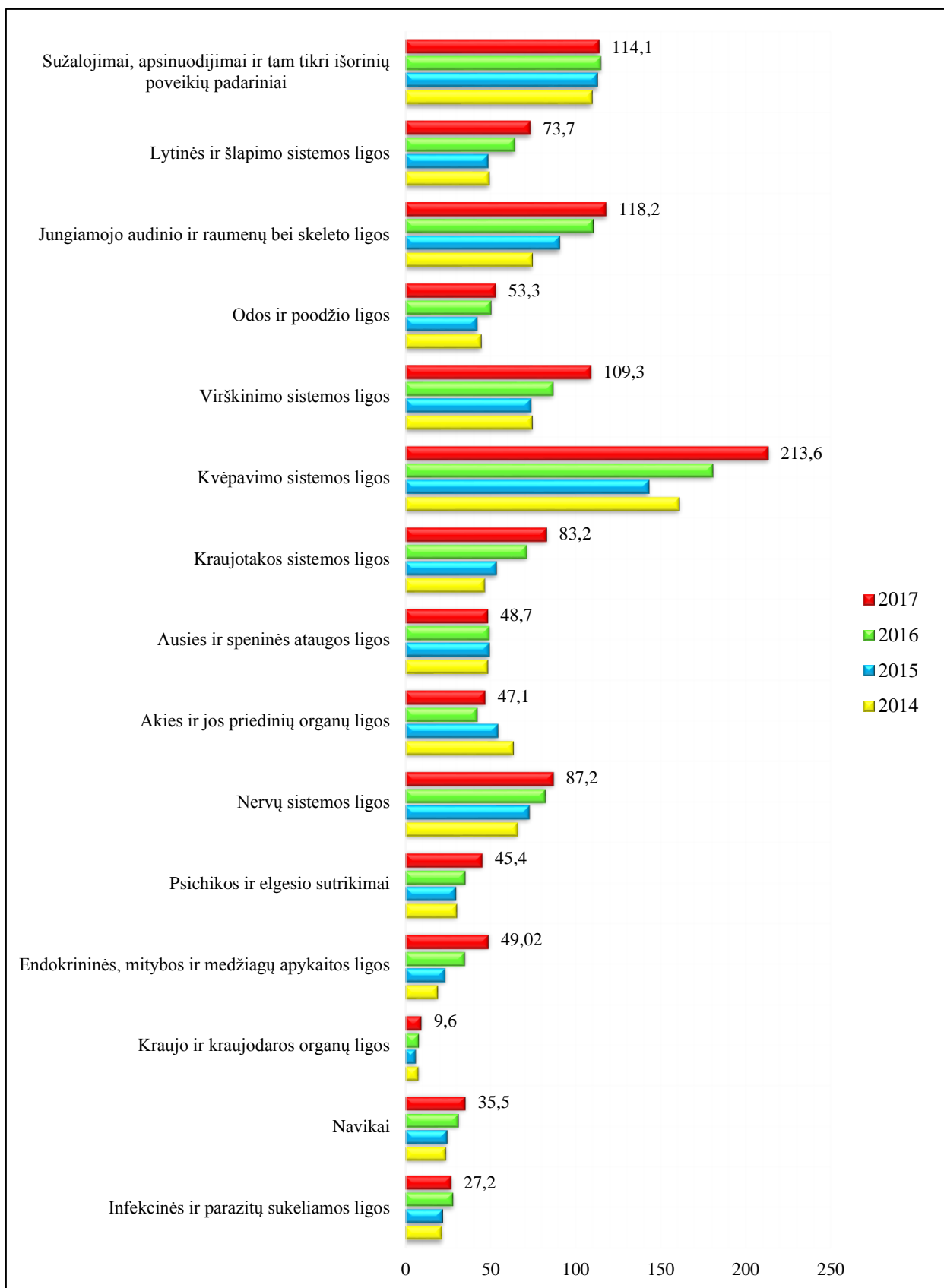
metų amžiaus vaikų (19,4 proc.), laikysenos sutrikimų daugėja vyresniame amžiuje (15-17 m. – 0,9 proc.) (žr. 3.1.2 pav.).

3.1.2 pav. Radviliškio rajono vaikų (0-17 m.), sergančių kai kuriomis ligomis ir sutrikimais, skaičius 2017 m., atsižvelgiant į amžių (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. Radviliškio rajone buvo užregistruoti 22 052 nauji sergamumo atvejai, tai yra 855 atvejais daugiau nei 2016 m. 2017 m. daugiausia gyventojų sirgo kvėpavimo sistemos ligomis (abs. sk. 7 828), tai sudarė 213,6 atvejus 1 000 gyv. Antroje vietoje pagal sergamumą yra jungiamojo audinio ir skeleto raumenų sistemos ligos, kurios sudarė 118,2 atvejus 1 000 gyv. Virškinimo sistemos ligos sudarė 109,3 atvejus 1 000 gyv., sužalojimai, apsinuodijimai ir tam tikri išorinių poveikių padariniai – 114,1/1 000 gyv. (žr. 3.1.3 pav.).

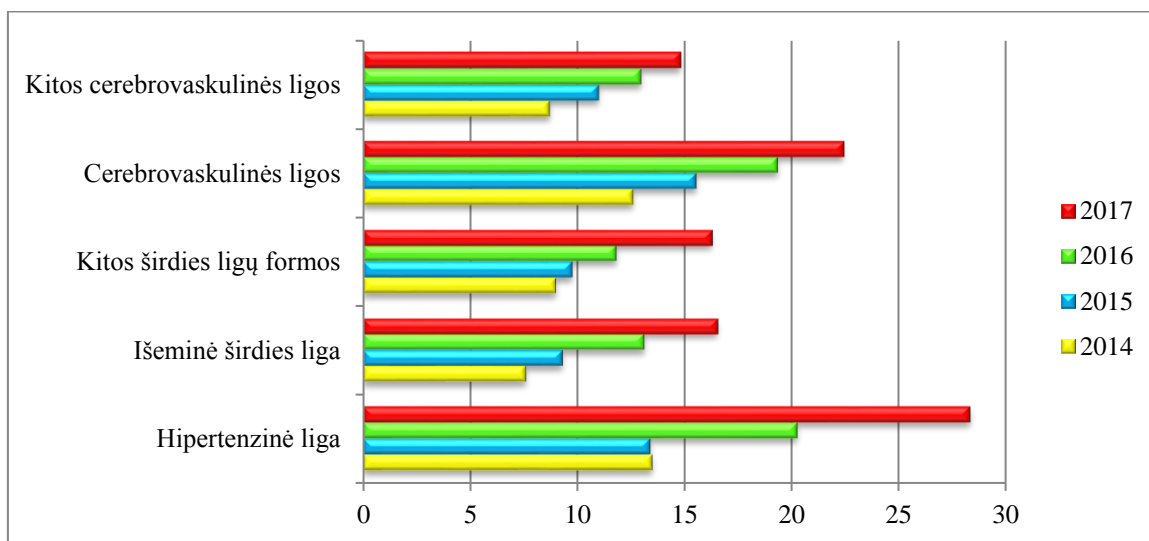

3.1.3 pav. Radviliškio rajono gyventojų sergamumas 2014-2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Sergamumas širdies ir kraujagyslių ligomis. Širdies ir kraujagyslių ligos yra viena svarbiausių ne tik medicinos, bet ir socialinių problemų. Kraujotakos sistemos ligos nėra iš pagrindinių vyraujančių ligų Radviliškio rajone, tačiau mirtingumas nuo kraujotakos sistemų ligų tiek rajone, tiek šalyje išlieka didžiausias ir sudaro apie pusę visų mirčių. Taip pat minėtos ligos šalyje sudaro vieną trečdalį invalidumo priežasčių bei nulemia 15-20 proc. apsilankymų sveikatos priežiūros įstaigose.

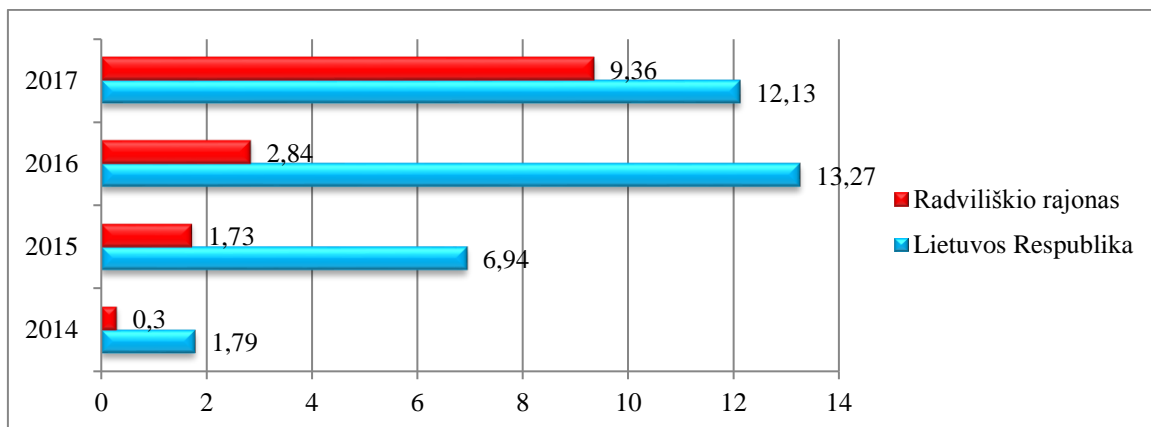
2017 m. Radviliškio rajone užregistruoti 3 049 nauji sergamumo kraujotakos sistemos ligomis atvejai, tai sudarė 83,21 atvejus 1 000 gyventojų. Kraujotakos sistemos ligomis sirgo 1 821 moteris ir 1 228 vyrai. 2017 m. hipertenzine liga sirgo 1 040 (28,38 atvejai 1000 gyv.) Radviliškio rajono gyventojų. Lyginant pagal metus matome, kad padidėjo sergamumas hipertenzine liga, išemine širdies liga (16,54/1 000 gyv.), cerebrovaskulinėmis ligomis (22,43/1 000 gyv.), kitomis širdies ligų formomis (16,29/1 000 gyv.) bei kitomis cerebrovaskulinėmis ligomis (14,82/1 000 gyv.) (žr. 3.1.4 pav.).

3.1.4 pav. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Radviliškio rajone 2013-2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

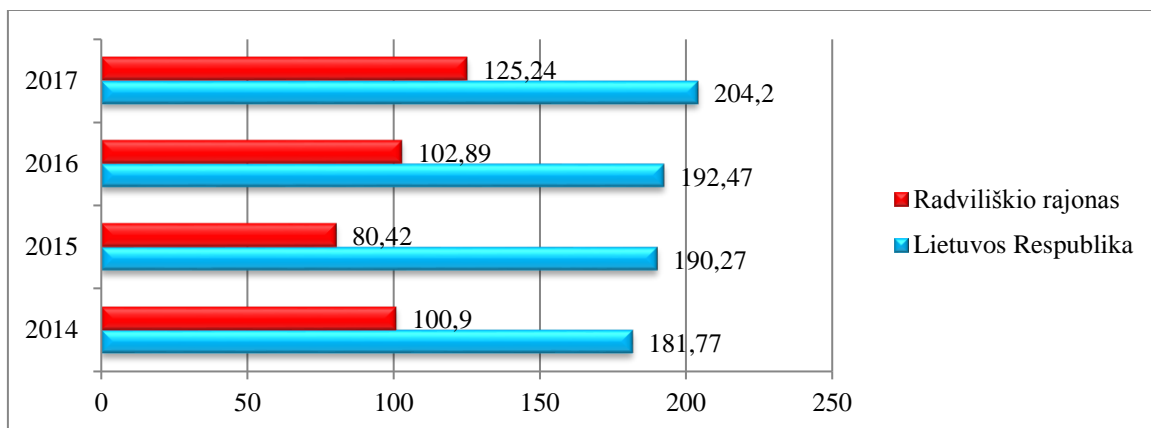
Sergamumas užkrečiamomis ligomis. Gripas – tai ūminė kvėpavimo takų infekcija, plintanti oro lašeliniu būdu. Skirtingai nuo kitų kvėpavimo takų infekcijų, gripas sukelia ūmią ligą ir yra pavojingas dėl sukeltamų komplikacijų. Tai viena dažniausiai epidemijomis pasireiškiančių ligų. Kasmet gripu susergera 5-10 proc. gyventojų. Lietuvoje sergamumo gripu padidėjimas stebimas rudens – žiemos sezonu. 2017 m. šalyje buvo užregistruoti 34 316 asmenys, kurie sirgo gripu, tai sudaro 12,13 atvejus 1 000 gyv., Radviliškio rajone gripu sirgo 343 asmenys (9,36/1 000 gyv.) (žr. 3.1.5 pav.).

3.1.5 pav. Gripo atvejų skaičius Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2014-2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

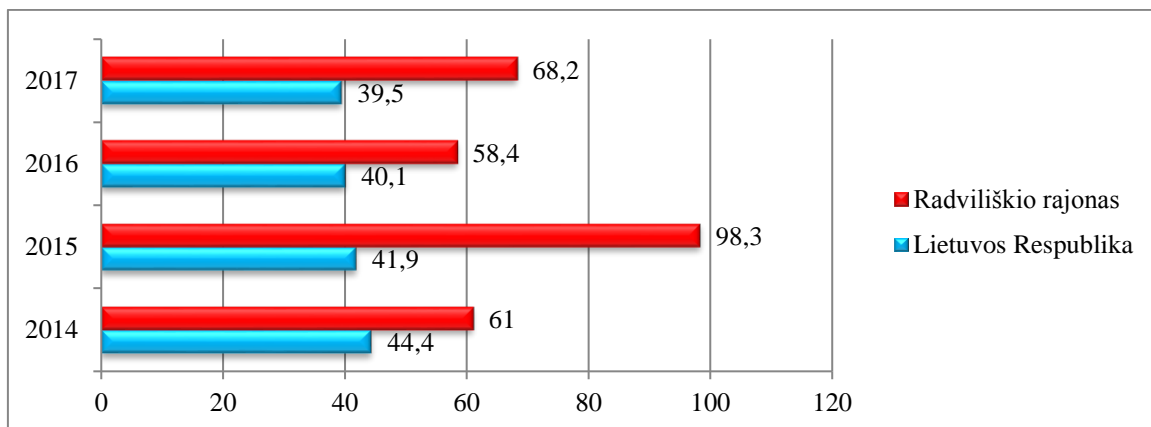
2016 m. Radviliškio rajone buvo užregistruoti 125,24/1 000 gyv. (4 851 abs. sk.) susirgimo ŪVKTI atvejai, šalyje – 204,2 atvejai 1 000 gyv. (žr. 3.1.6 pav.).

3.1.6 pav. ŪVKTI atvejų skaičius Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2014-2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Tuberkuliozė (TB) - labiausiai išplitusi visame pasaulyje užkrečiamoji liga. Jos plitimui svarbiausią reikšmę turi medicininiai, socialiniai ir ekonominiai faktoriai. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone 2017 m. sergamumas tuberkulioze padidėjo ir siekė 68,2 atvejus 100 000 gyv. ir viršija šalies sergamumo rodiklį (39,5/100 000 gyv.) (žr. 3.1.7 pav.).

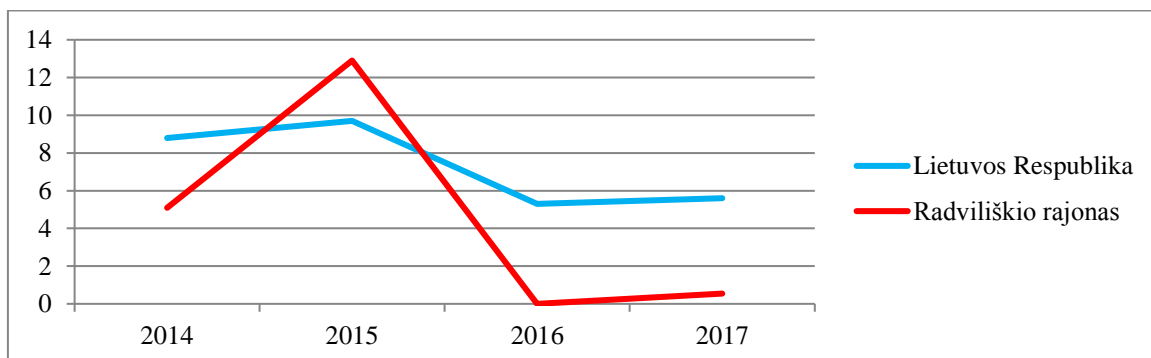

3.1.7 pav. Sergamumo tuberkulioze dinamika Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2013-2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis. 2017 metais šalyje sumažėjo sergamumas gonorėja, padidėjo sergamumas chlamidioze ir ŽIV infekcija, o sergamumas sifiliu išliko stabilus.

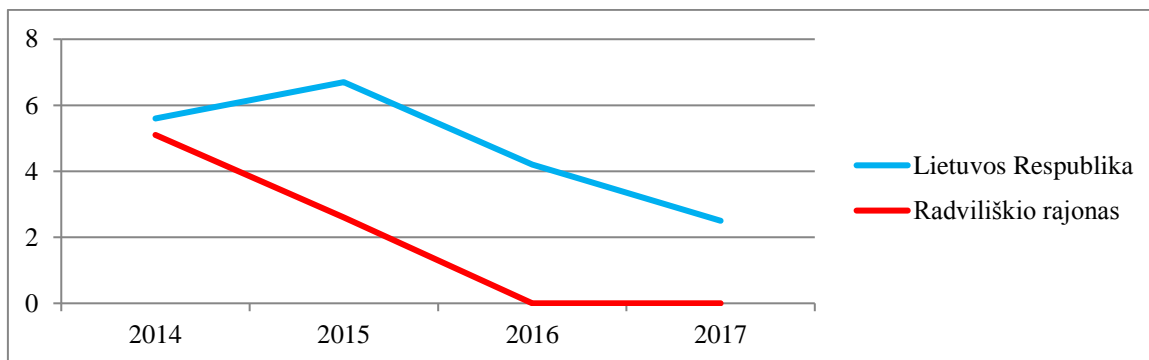
2017 metais Lietuvoje užregistruotas 158 susirgimas sifiliu. Radviliškio rajone buvo užregistruoti 2 sergamumo sifiliu atvejo (žr. 3.1.8 pav.).

3.1.8 pav. Sergamumas sifiliu Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2013-2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras

2017 m. Radviliškio rajone nebuvo užregistruotas gonokokinės infekcijos atvejis. Lietuvoje ataskaitiniais metais šią infekciją sirgo 70 gyventojų ir sudarė 2,5 atvejus 100 000 gyv. (žr. 3.1.9 pav.).

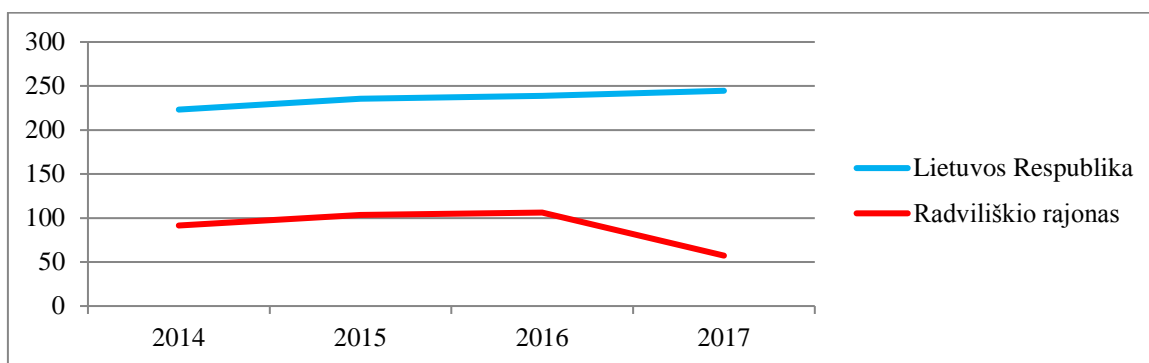

3.2.9 pav. Sergamumas gonokokine infekcija Lietuvos Respublikoje ir Radviliškio rajone 2014-2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Užkrečiamų ligų ir AIDS centras

Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais. Psichikos sveikata yra neatsiejama bendrosios sveikatos priežiūros dalis. Visuomenės psichikos sveikatai didelės įtakos turi biologiniai, socialiniai ir psichologiniai veiksniai.

Higienos instituto sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone sergamumo psichikos ligomis rodiklis sumažėjo, nuo 106,2/100 000 gyv. iki 57,3/100 000 gyv., atitinkamai nuo 2016 m. iki 2017 m. (3.1.10 pav.).

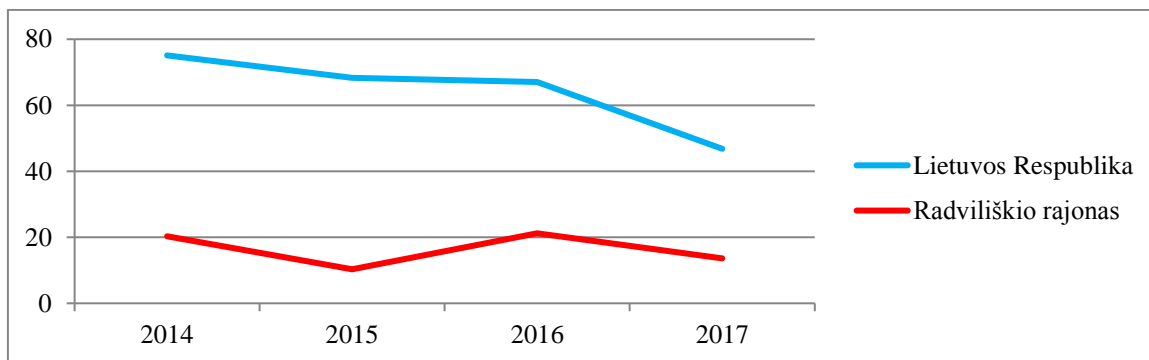

3.1.10 pav. Sergamumas psichikos ligomis Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2014-2017 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos institutas sveikatos informacijos centras

Nuo 2008 m. Radviliškio rajone nebuvo užregistruoto nė vieno atvejo, kad asmuo kreiptųsi į sveikatos priežiūros įstaigą dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas.

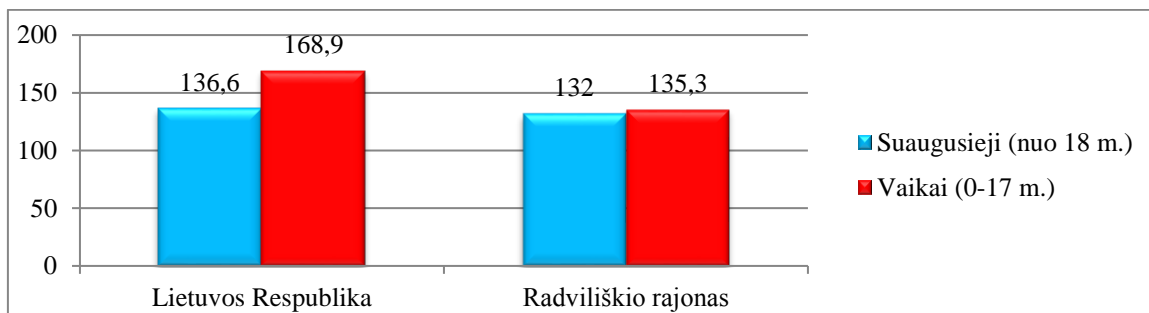
2017 m. Lietuvoje stebimas sergamumo priklausomybės ligomis mažėjimas. Radviliškio rajone sergamumas sumažėjo nuo 21,2 iki 13,6 atvejų 100 000 gyv. (žr. 3.1.11 pav.).

3.1.11 pav. Sergamumas priklausomybės ligomis Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2014-2017 m. (100 000 gyv.).

Šaltinis: Higienos institutas sveikatos informacijos centras

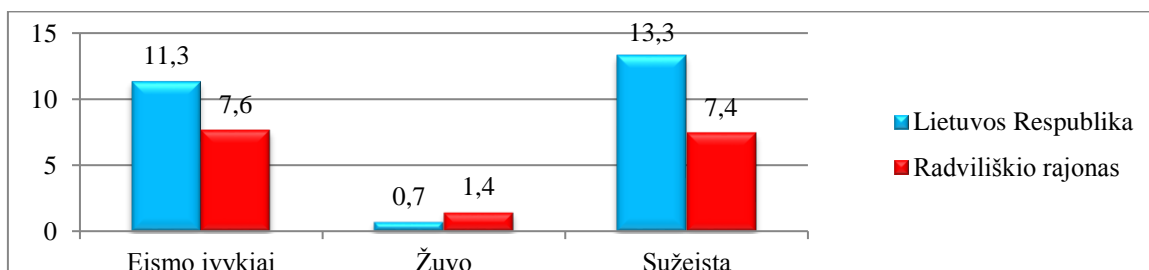
Traumos ir eismo įvykiai. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone 2017 m. 135,3/1 000 gyv. vaikams (0-17 m.) ir 132/1 000 gyv. suaugusiesiems (nuo 18 m.) ambulatorinėse ar stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruota bent viena trauma (žr. 3.1.12 pav.)

3.1.12 pav. Asmenys, kuriems ambulatorinėse ar stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruota bent viena trauma, Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2017 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Radviliškio rajone 2017 m. užregistruoti 28 eismo įvykiai, šių eismo įvykių metu 27 žmonės buvo sužeisti ir 5 žuvo. Lietuvos keliuose ir gatvėse įvyko 3 192 įskaitinių eismo įvykių, kurių metu 192 eismo dalyviai žuvo ir 3 752 žmonės buvo sužeisti. (žr. 3.1.13 pav.).

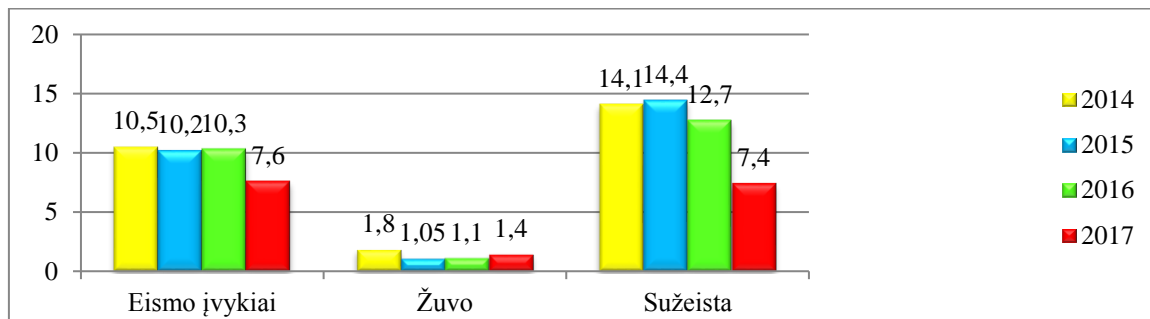

3.1.13 pav. Eismo įvykiai Radviliškio rajone ir Lietuvos Respublikoje 2017 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos kelių policijos tarnyba

Eismo įvykiai ir juose sužalotų skaičius, Radviliškio rajone nuo 2013 m. mažėja. Eismo įvykių skaičius sumažėjo nuo 14 atvejo 10 000 Radviliškio rajono gyventojų iki 7,6/10 000 gyv. Sužeistųjų skaičius sumažėjo nuo 14,5 iki 7,4 atvejo 10 000 gyv. (žr. 3.1.14 pav.).

3.1.14 pav. Eismo įvykiai Radviliškio rajone 2014-2017 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos kelių policijos tarnyba

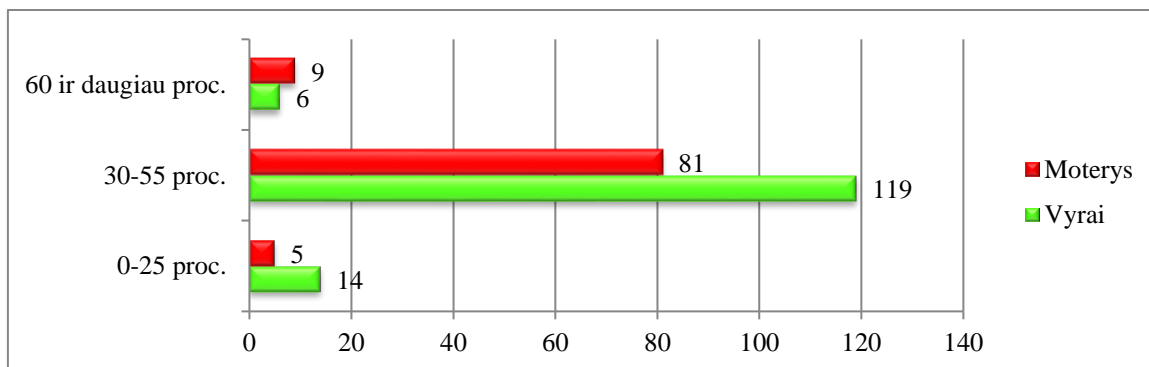
Laikinas nedarbingumas ir neįgalumas. Žmonių neįgalumo nustatymą lemia ne tik gyventojų sveikatos sutrikimai, bet ir ekonominės, socialinės problemos: demografiniai rodikliai, užimtumas, valstybės vykdoma socialinių lengvatų politika. Demografiniai veiksniai, kurie gali daryti įtaką neįgalumo atvejų skaičiui savivaldybėse, gali būti įvairūs: skirtinga gyventojų amžiaus struktūra ir gyventojų skaičius savivaldybėse, kasmet senėjanti gyventojų populiacija bei mažas gimstamumas ir didelis mirtingumas, gyventojų migracija šalies viduje arba emigracija už šalies ribų. Svarbus demografinis veiksnys – gyventojų skaičius šalies savivaldybėse. Savivaldybėse, kurios savo teritorijų atžvilgiu yra mažesnės, dažniausiai vyrauja senesnė gyventojų amžiaus struktūra, nes daug jaunų žmonių koncentruojasi šalies didmiesčiuose, kuriuose geresnės studijų, darbo ir verslo galimybės, geresnis socialinių ir sveikatos paslaugų prieinamumas, žemesnis nedarbo lygis. Socialiniai, ekonominiai netolygumai šalies regionuose ir dėl šių priežasčių vyraujanti gyventojų migracija šalies viduje neišvengiamai daro įtaką ir žmonių sveikatos bei negalios netolygumams. Gyventojų sergamumas šalies savivaldybėse daro tiesioginę įtaką negalios nustatymui. Tikėtina, kad daugeliu atvejų tose teritorijose, kur yra nustatomas didelis sergamumas tam tikromis ligomis, bus daugiau ir neįgalių asmenų.

Darbingumo lygis - asmens pajėgumas įgyvendinti anksčiau įgytą profesinę kompetenciją ar įgyti naują profesinę kompetenciją arba atlikti mažesnės kompetencijos reikalaujančius darbus. Nustatomas asmenims nuo 18 m. iki senatvės pensijos amžiaus, įvertinus asmens sveikatos būklę ir galimybes atlikti turimos kvalifikacijos darbus, nereikalaujančius profesinės kvalifikacijos po to, kai yra panaudotos visos galimos medicininės ir profesinės reabilitacijos bei specialiosios pagalbos priemonės. Darbingumo lygis nustatomas 5 procentinių punktų intervalu.

- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 0 – 25 procentai, laikomi nedarbingais;

- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 30–55 procentai, laikomi iš dalies darbingais;
- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 60 ir daugiau procentų, laikomi darbingais.

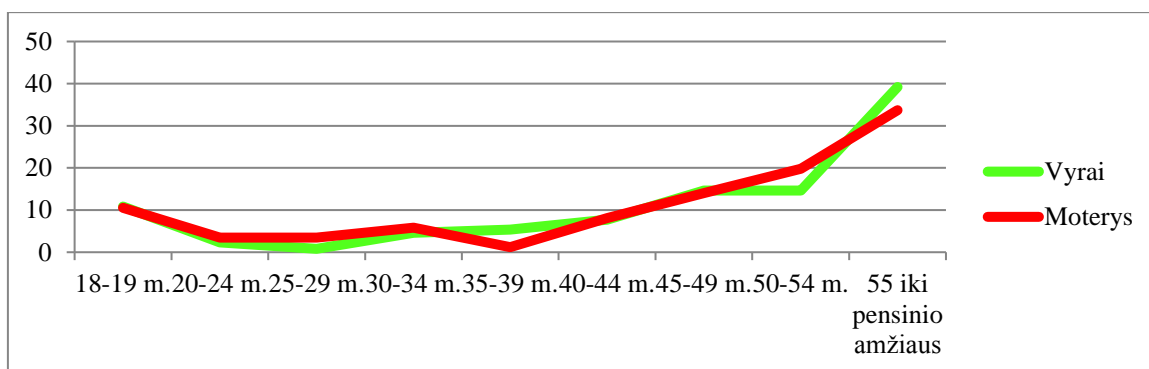
2017 metais 234 Radviliškio rajono gyventojas kreipėsi dėl darbingumo lygio nustatymo. Iš jų 19 gyventojai laikomi nedarbingais (5 moterys, 14 vyrų) ir 200 iš dalies darbingais (119 vyrų, 81 moteris). 9 moterims ir 6 vyrams nedarbingumas nebuvo nustatytas (žr. 3.1.15 pav.).

3.1.15 pav. Radviliškio rajono gyventojai, kuriems buvo nustatytas darbingumo lygis, atsižvelgiant į lytį 2017 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Analizuojant duomenis pagal lytį, rezultatai rodo, kad didžiajai daliai vyrų (46,3 proc.) ir moterų (37,3 proc.) 0-55 proc. darbingumo lygis nustatytas 55 ir iki pensinio amžiaus. 24,5 proc. moterims šis darbingumo lygis nustatytas 50-54 metų amžiaus (žr. 3.1.16 pav.).

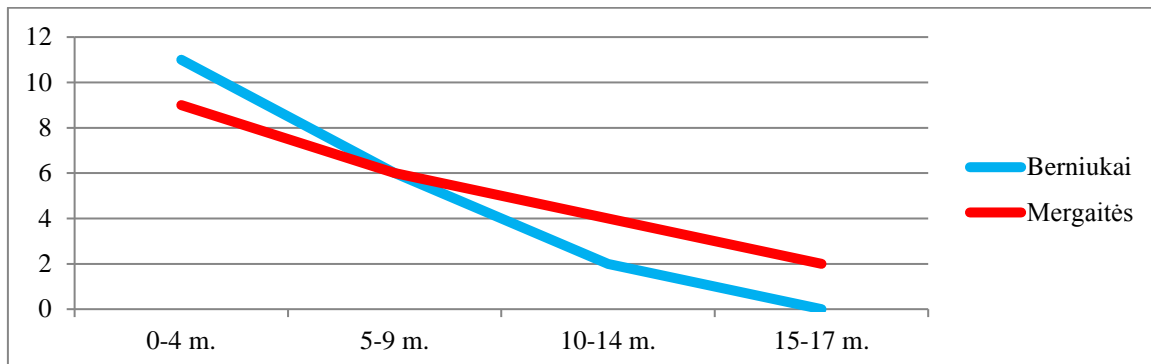

3.1.16 pav. Radviliškio rajono suaugusiųjų gyventojų, kuriems pirmą kartą nustatytas 0-55 proc. darbingumo lygis, pasiskirstymas pagal amžių ir lytį 2017 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Neįgalumo lygis - tai kompleksiskai įvertinus nustatytas asmens sveikatos būklės, savarankiškumo kasdieninėje veikloje ir galimybių ugdytis netekimo mastas. Neįgalumo lygis nustatomas asmenims iki 18 m., išskyrus asmenis, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu. Neįgalumas gali būti trijų lygių: sunkaus neįgalumo lygis; vidutinio neįgalumo lygis; lengvo neįgalumo lygis.

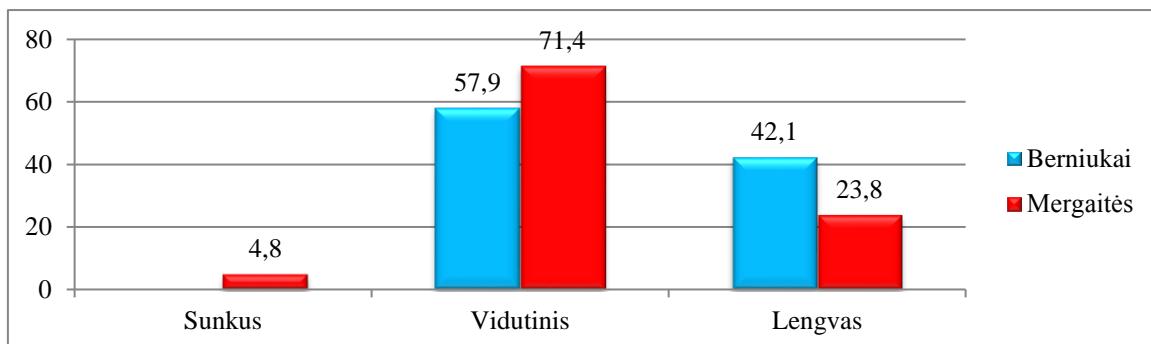
Neįgalumo ir darbingumo tarnybos duomenimis, 2017 m. Radviliškio rajone buvo 40 vaikų (19 berniukų ir 21 mergaičių), kuriems pirmą kartą buvo nustatytas neįgalumas. Didžiausią dalį jų sudarė 0-4 m. amžiaus vaikai 20 (11 berniukų ir 9 mergaitės), mažiausia dalis buvo 15-17 m. amžiaus grupėje – 2 (žr. 3.1.17 pav.).

3.1.17 pav. Radviliškio rajono vaikai, kuriems 2017 m. pirmą kartą nustatytas neįgalumas, pasiskirstymas pagal amžių (abs. sk.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Iš 40 vaikų, kuriam nustatytas neįgalumas, 32,5 proc. nustatytas lengvas neįgalumo lygis (42,1 proc. berniukams, 23,8 proc. mergaitėms). 65 proc. nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ir 4,8 proc. mergaitėms 2017 m. buvo nustatytas sunkus neįgalumo lygis (3.1.18 pav.).

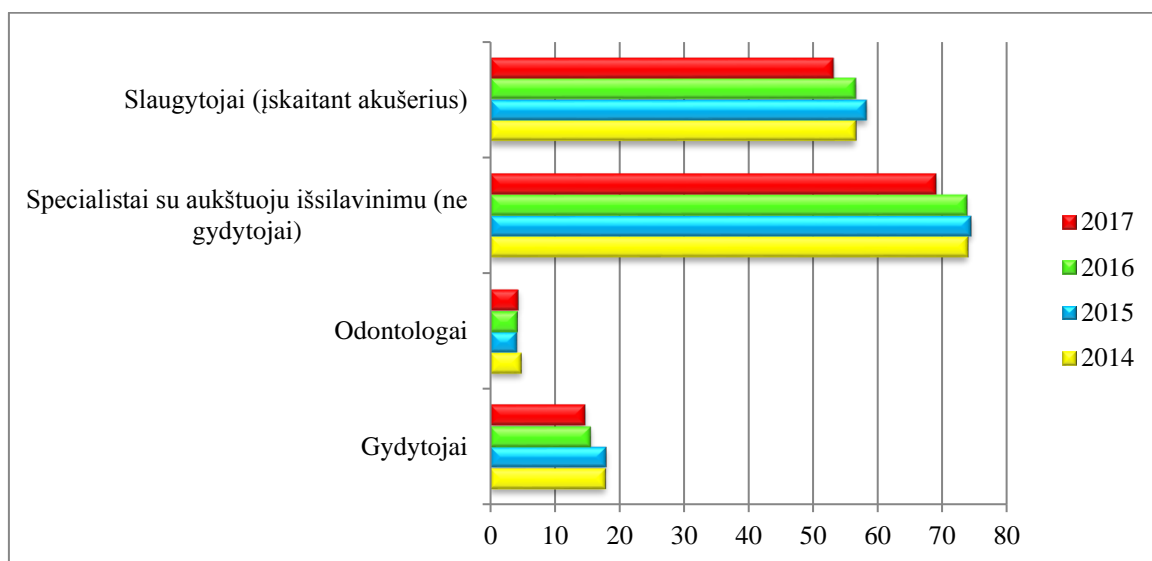

3.1.18 pav. Radviliškio rajono vaikai, kuriems 2017 m. pirmą kartą nustatytas neįgalumas, pasiskirstymas pagal neįgalumo lygius (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

IV. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLA

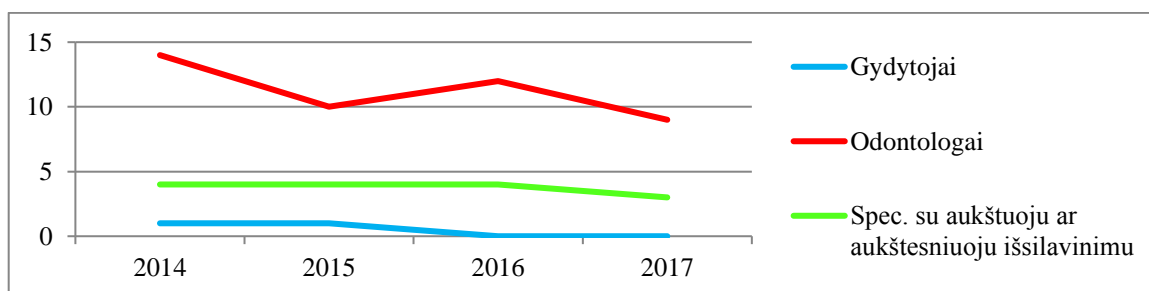
Sveikatos personalo ištekliai. Radviliškio rajone didžiąją dalį sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių specialistų sudarė specialistai su aukštuoju ar aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai) (69,1/10 000 gyv.), mažiausią – odontologai (4,4/10 000 gyv.). 2017 m. aktyvių gydytojų skaičius siekė 14,7/10 000 gyv., aktyvių slaugytojų skaičius (įskaitant akušerius) – 53,1/10 000 gyv. (žr. 4.1 pav.).

4.1 pav. Gyventojų aprūpinimas aktyviu sveikatos personalu Radviliškio rajone 2014-2017 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

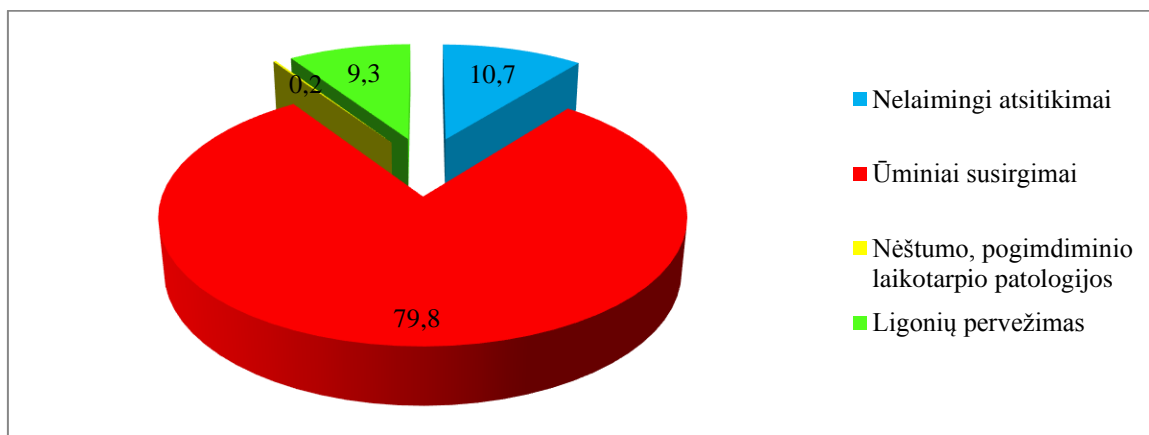
2017 m. privačiai dirbančių specialistų su aukštuoju ar aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojų) skaičius sumažėjo (3). Odontologų skaičius taip pat sumažėjo nuo 12 abs. sk. 2016 m. iki 9 abs. sk. 2017 m. Radviliškio rajone 2016-2017 m. nebuvo nei vieno gydytojo, kuris dirba privačiai (žr. 4.2 pav.).

4.2 pav. Privačiai dirbantis medicinos personalas Radviliškio rajone 2014–2017 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

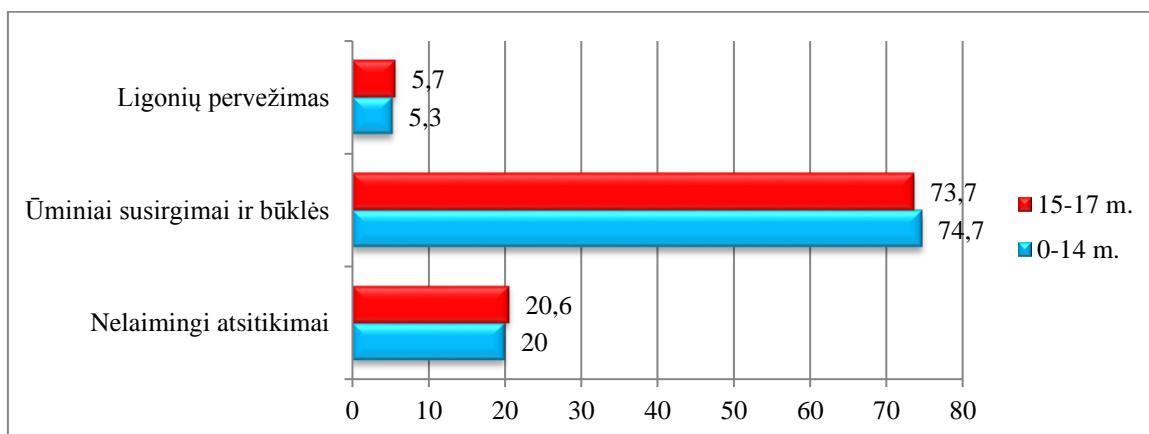
Greitosios medicinos pagalbos darbas. 2017 m. Radviliškio rajone 9 017 kartų buvo suteiktos greitosios medicinos pagalbos paslaugos. Iš jų didžiąją dalį (79,8 proc.) paslaugų sudaro ūmūs susirgimai ir būklės, 10,7 proc. nelaimingi atsitikimai, 9,3 proc. ligonių pervežimai ir 0,2 proc. sudaro nėštumo, pogimdiminio laikotarpio patologija (žr. 4.3 pav.).

4.3 pav. Suteiktos greitosios medicinos pagalbos struktūra Radviliškio rajone 2017 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Radviliškio rajone 2017 m. 681 vaikui buvo suteikta medicinos pagalba, iš jų 506 suteikta 0-14 metų amžiaus vaikams ir 175 15-17 metų amžiaus vaikams. Tiek 0-14 metų, tiek 15-17 metų vaikams skubi pagalba dažniausiai teikta dėl ūmių susirgimų ir būklių, atitinkamai 74,7 proc. 73,7 proc. Dėl nelaimingų atsitikimų ir ligonių pervežimo dažniausiai pagalba suteikta 15-17 metų vaikams (žr. 4.4 pav.).

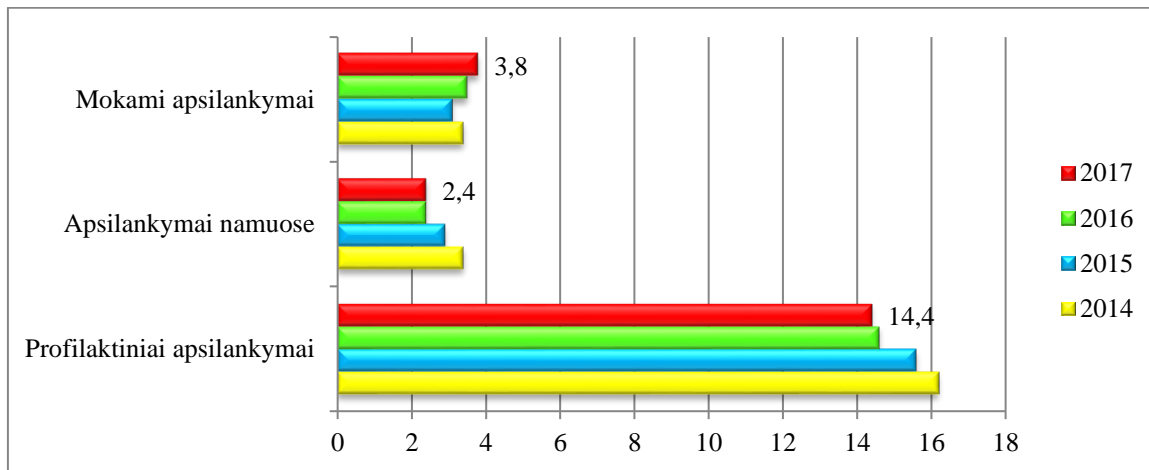

4.4 pav. Vaikams suteiktos greitosios medicinos pagalbos struktūra Radviliškio rajone 2017 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ambulatorines paslaugas teikiančių įstaigų veikla. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. Radviliškio rajone užregistruoti 301 194 apsilankymai

pas gydytojus, tai yra 1-am gyventojui teko 8,2 apsilankymų pas gydytojus skaičius. Analizuojant apsilankymų pas gydytojus skaičių, duomenis rodo, kad 14,4 proc. apsilankymų buvo dėl profilaktinių pasitikrinimų, 2,4 proc. apsilankymų sudarė apsilankymai namuose ir 3,8 proc. sudarė mokami apsilankymai (žr. 4.5 pav.).

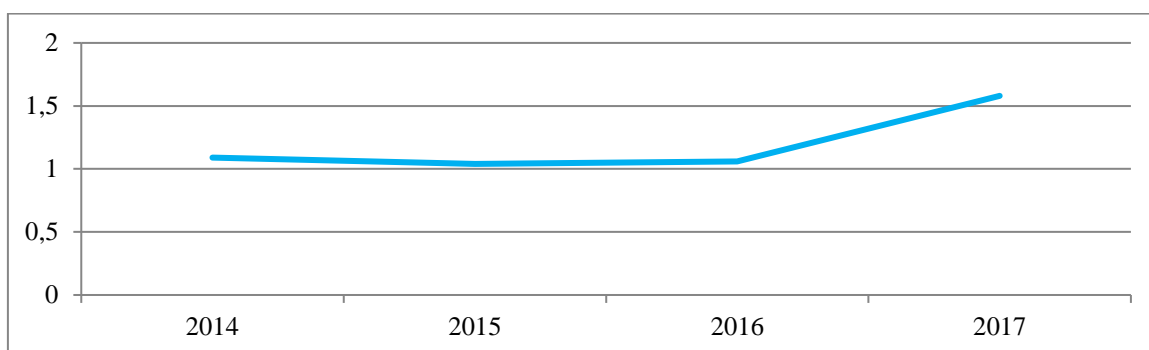

4.5 pav. Radviliškio rajono gyventojų apsilankymas pas gydytojus skaičius 2014-2017 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2017 m. Radviliškio rajone užregistruoti 252,8 tūkst. apsilankymai pas gydytojus (pagal suteikimo vietą), tai sudarė 6,9 karto vienam gyventojui. 2017 m. apsilankymų pas I ir II/III lygio paslaugas teikiančius gydytojus skaičius išliko stabilus ir siekė atitinkamai 5,8 ir 1,1 apsilankymai 1-am gyventojui.

2017 m. Radviliškio rajono gyventojai 42 334 kartus lankėsi pas odontologus, tai sudarė 1,58 atvejo 1-am gyventojui. Lyginant 2013-2015 metus, matome, kad apsilankymų skaičius padidėjo (žr. 4.6 pav.).

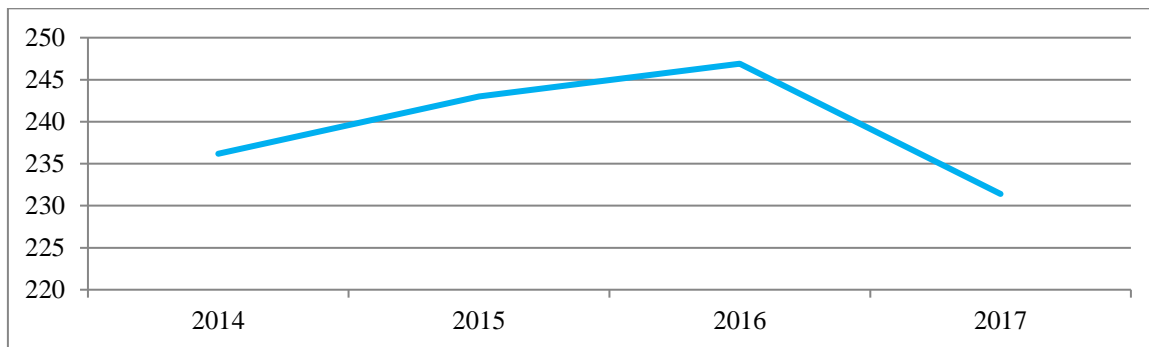

4.6 pav. Apsilankymų pas odontologus skaičius Radviliškio rajone 2014-2017 m. (1-am gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Stacionarines paslaugas teikiančių sveikatos priežiūros įstaigų veikla. 2017 m. Radviliškio rajone 8 480 gyventojams (įskaitant sanatorijų stacionarinės reabilitacijos ligonius)

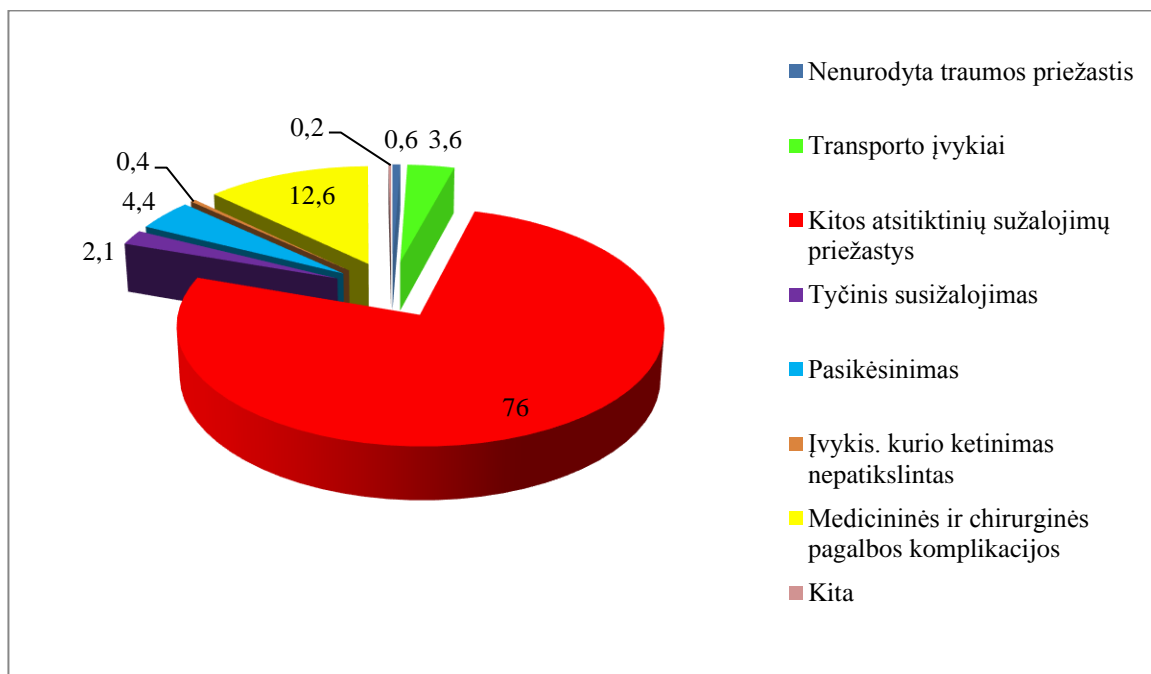
buvo suteiktos stacionarinės paslaugos, tai sudarė 231,4 atvejus 1 000 gyventojų (žr. 4.7 pav.). 2017 metais stacionaro dienos atvejų teko 17,3 atvejų 1 000 gyv.

4.7 pav. Radviliškio rajono gyventojai, kuriems suteiktos stacionarinės paslaugos (be stacionaro dienos atvejų) skaičius (1 000 gyv.) 2013-2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2017 m. 475 Radviliškio rajono gyventojai buvo gydyti stacionare nuo traumų ir apsinuodijimų. Didžioji dalis (76 proc.) gydyti stacionare dėl kitų atsitiktinių sužalojimų priežasčių, 3,6 proc. dėl transporto įvykių, 4,4 proc. dėl pasikėsinimų, 2,1 proc. dėl tyčinių susižalojimų, 12,6 proc. dėl medicininių ir chirurginių pagalbos komplikacijų. Dėl įvykių, kurio ketinimas nepatikslingas, gulėjo stacionare 0,4 proc. gyventojų. 0,6 proc. nenurodytos traumos priežastys ir 0,2 proc. nurodė kitą (žr. 4.8 pav.).

4.8 pav. Radviliškio rajono gyventojai, gydyti stacionare nuo traumų ir apsinuodijimų, pagal traumų priežastis 2017 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

V. TRIUKŠMAS

2018 m. lapkričio 26-29 d. Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje buvo atlikti aplinkos triukšmo tyrimai, kuriuos atliko pagal tarptautinį standartą LST EN ISO/IEC 17025:2005 akredituota UAB „Darnaus vystymosi instituto“ Tyrimų laboratorija (laboratorijos akreditacijos pažymėjimo Nr. Nr.LA.01.151). Tyrimus vykdė Mindaugas Jankus.

Tyrimo tikslas: 2018 m. IV ketv. Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje atlikti aplinkos triukšmo tyrimus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Nustatyti dienos triukšmo rodiklio L_{dienos} , vakaro triukšmo rodiklio L_{vakaro} , nakties triukšmo rodiklio $L_{nakties}$ ir dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklio L_{dvn} reikšmes (dB). Identifikuoti ekvivalentinį ir maksimalų aplinkos triukšmo lygį.
2. Atlikti sukauptų duomenų analizę ir pateikti ataskaitą.

Tyrimo objektas: aplinkos triukšmo stebėsenos vietos pateiktos 1-2 pav. Aplinkos triukšmo stebėsenos vietų koordinatės pateiktos 1 lentelėje.

3 lentelė

Aplinkos triukšmo stebėsenos vietų koordinatės Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje

Eil. Nr.	Stebėsenos objektas	Taško koordinatės LKS 94 koordinačių sistemoje	
		X	Y
1.	Lizdeikos g. prie Lizdeikos gimnazijos	472100	6185598
2.	Gražinos g. prie Gražinos pagrindinės mokyklos	471388	6185681
3.	Radvilų g. prie V. Kudirkos pagrindinės mokyklos	471393	6186125
4.	Dariaus ir Girėno g. prie Jaunimo mokyklos	470929	6186340
5.	A. Povyliaus g. prie lopšelio-darželio „Eglutė“	471314	6187066
6.	V. Brazausko g. prie lopšelio-darželio „Žvaigždutė“	470999	6186425
7.	Topolių g. prie lopšelio-darželio „Kregždutė“	470753	6186918
8.	Vasario 16-osios g. prie vaikų globos namų „Nykštukas“	471183	6185932
9.	Pušų g. 37, Kutiškiuose prie Kutiškių daugiafunkcinio centro	467442	6188557
10.	Gedimino g. prie technologijų ir verslo mokymo centro	472571	6187367
11.	Pilies g. prie Šeduvos gimnazijos	485308	6179977

12.	Šaltinio g. Šeduvoje prie lopšelio-darželio	484983	6180373
13.	Vilniaus g. Šeduvoje prie globos namų	484808	6180127
14.	Mokyklos g. Baisiogaloje prie gimnazijos	483128	6167190
15.	Maironio g. Baisiogaloje prie slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės	482592	6167101
16.	Grinkiškio g. Baisiogaloje prie mokyklos-darželio	482470	6166863
17.	Tilto g. Grinkiškyje prie mokyklos	476044	6157725
18.	Pašušvio miestelyje prie mokyklos	474518	6160806
19.	Pergalės g. Sidabrave prie mokyklos	495653	6173526
20.	Dariaus ir Girėno g. Šiaulėnuose prie mokyklos	462692	6171767
21.	Gomertos g. Šaukote prie mokyklos	462692	6160474
22.	Algirdo g. Alksniupiuose prie mokyklos	485863	6186786
23.	Taikos g. Aukštelkuose prie mokyklos	477789	6190340
24.	Ateities g. Pakalniškiuose prie mokyklos	490323	6181965
25.	Pociūnėlių miestelyje prie mokyklos	491808	6159625
26.	Tyrulių kaime prie mokyklos	459123	6182257
27.	Mokyklos g. 6, Polekėlėje prie globos namų	460559	6181477
28.	Vaižganto g. prie Vaižganto gimnazijos	470636	6187050
29.	Gedimino g. prie Radviliškio ligoninės, poliklinikos	471383	6186360
30.	Gyvenamoji teritorija šalia magistralinio kelio A9 Panevėžys – Šiauliai (Šiaulių g., V. Landsbergio-Žemkalnio g., Miško g.)	472100	6185990
31.	Gyvenamoji teritorija šalia geležinkelio (P. Lukšio g., Laisvės a., Skirjočių g.)	471096	6185671

5.1 pav. Aplinkos triukšmo stebėsenos vietos Radviliškio mieste

Tyrimo metodika. Atlikti aplinkos triukšmo matavimo rezultatai palyginami su LR sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakyme Nr. V-604 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ patvirtinimo“ pateikiamais atitinkamais leidžiamais triukšmo ribiniais dydžiais.

Nepastovus triukšmas gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje vertinamas pagal ekvivalentinį garso slėgio lygį ir maksimalų garso slėgio lygį, o pastovus – pagal ekvivalentinį garso slėgio lygį. Maksimalaus ir ekvivalentinio triukšmo matavimams naudotas automatinis triukšmo analizatorius, instaliuotas į mobilią laboratoriją.

Atliekant matavimus vadovautasi metodikomis ir standartais: Atliekant matavimus vadovautasi metodikomis ir standartais: 1) LST ISO 1996-1:2017 „Akustika. Aplinkos triukšmo aprašymas, matavimas ir vertinimas. 1 dalis. Pagrindiniai dydžiai ir vertinimo procedūros (tapatus ISO 1996-1:2016)“; 2) LST ISO 1996-2:2017 „Akustika. Aplinkos triukšmo aprašymas, matavimas ir vertinimas. 2 dalis. Garso slėgio lygių nustatymas (tapatus ISO 1996-2:2017)“; 3) laboratorijoje patvirtintomis standartinėmis veiklos procedūromis.

Maksimalus garso lygis – garso lygis, atitinkantis triukšmo matuoklio maksimalų rodmenį matavimo metu dBA_{maks} ;

Nepastovaus triukšmo ekvivalentinis garso lygis – pastovaus plačiajuosčio triukšmo, kurio vidutinis kvadratinis garso slėgis toks pat, kaip ir nagrinėjamo nepastovaus triukšmo tam tikro laiko intervale, garso lygis.

Dienos triukšmo rodiklis (L_{dienos}) – dienos metu (nuo 7 val. iki 19 val.) triukšmo sukulto dirginimo rodiklis – vidutinis ilgalaikis A svertinis garso lygis, nustatytas kaip vienu metų dienos vidurkis.

Vakaro triukšmo rodiklis (L_{vakaro}) – vakaro metu (nuo 19 val. iki 22 val.) triukšmo sukulto dirginimo rodiklis – vidutinis ilgalaikis A svertinis garso lygis, nustatytas kaip vienu metų vakaro vidurkis.

Nakties triukšmo rodiklis ($L_{nakties}$) – nakties metu (nuo 22 val. iki 7 val.) triukšmo sukulto miego trikdyimo rodiklis – vidutinis ilgalaikis A svertinis garso lygis, nustatytas kaip vienu metų nakties vidurkis.

Dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklis (L_{dvn}) – triukšmo sukulto dirginimo rodiklis, t. y. triukšmo lygis L_{dvn} decibelais (dB), apskaičiuojamas pagal tokią formulę:

$$L_{dvn} = 10 \lg \frac{1}{24} \left(12 \times 10^{\frac{L_{dienos}}{10}} + 4 \times 10^{\frac{L_{vakaro+5}}{10}} + 8 \times 10^{\frac{L_{nakties+10}}{10}} \right). \quad (1)$$

Nepastovus triukšmas – triukšmas, kuris nuolat kinta, pertrūksta arba pulsuoja ir kurio garso slėgio lygio pokytis didesnis kaip 5 dBA.

Maksimalus garso slėgio lygis (L_{AFmax}) – didžiausias garso slėgio lygis, kai standartinė dažninė svertis yra A svertis, o standartinė laiko svertis yra F svertis.

Ekvivalentinis garso slėgio lygis (L_{AeqT}) – ekvivalentinis nuolatinis garso slėgio lygis, kai standartinė dažninė svertis yra A svertis.

Radviliškio rajono aplinkos triukšmo matavimai buvo atliekami naudojant SVAN 957 triukšmo ir vibracijos matuoklį.

5.2 pav. SVAN 957 Triukšmo ir vibracijos matuoklis.

4 lentelė

Leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje (HN 33:2011)

Objekto pavadinimas	Garso lygis, ekvivalentinis garso lygis, dBA	Maksimalus garso lygis, dBA	Paros laikas, val.	Triukšmo ribiniai dydžiai, naudojami aplinkos triukšmo kartografavimo rezultatams įvertinti			
				L _{dvn}	L _{dienos}	L _{vakaro}	L _{nakties}
Gyvenamųjų ir visuomeninės paskirties pastatų aplinkoje	65	70	7–19	65	66	61	55
	60	65	19–22				
	55	60	22–7				

Didžiausi leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje (HN 33:2011)

Eil. Nr.	Objekto pavadinimas	Paros laikas, val.	Ekvivalentinis garso slėgio lygis (L_{AeqT}), dBA	Maksimalus garso slėgio lygis (L_{AFmax}), dBA
1	2	3	4	5
1.	Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje, veikiamoje transporto sukeliama triukšmo	7–19 19–22 22–7	65 60 55	70 65 60
2.	Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje, išskyrus transporto sukeliama triukšmą	7–19 19–22 22–7	55 50 45	60 55 50

Didžiausi leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai, naudojami triukšmo strateginio kartografavimo rezultatams įvertinti (HN 33:2011)

Eil. Nr.	Objekto pavadinimas	L_{dvn} , dBA	L_{dienos} , dBA	L_{vakaro} , dBA	$L_{nakties}$, dBA
1.	Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje, veikiamoje transporto sukeliama triukšmo	65	65	60	55
2.	Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje, veikiamoje pramoninės veiklos (išskyrus transportą) stacionarių triukšmo šaltinių sukeliama triukšmo	55	55	50	45

5.1 Aplinkos triukšmo valdymas

Aplinkos triukšmas – nepageidaujamas arba žalingas garsas, kuris plinta tiek trukmės, tiek geografinės aprėpties prasme. Triukšmas yra susijęs su daugeliu žmonių veiklos rūšių, tačiau didžiausią poveikį turi kelių, geležinkelio ir oro eismo triukšmas. Daugiausia problemų tai kelia miesto aplinkai; maždaug 75 proc. Europos gyventojų gyvena miestuose, o eismo kiekis vis dar tebeauga.

Kadangi aplinkos triukšmas yra nuolatinis ir neišvengiamas, nuo jo kenčia žymi gyventojų dalis. ES *Žaliojoje knygoje dėl ateities triukšmo politikos* teigiama, kad 20 proc. ES gyventojų kenčia nuo tokio lygio triukšmo, kokį sveikatos ekspertai laiko nepriimtiniu, t. y. galinčiu sukelti susierzinimą, miego sutrikimus ir pakenkti sveikatai. Pasaulinės sveikatos organizacijos (WHO) vertinimu 40 proc. ES gyventojų veikia kelių eismo triukšmas, kurios lygis viršija 55 dB(A), o daugiau kaip 30 proc. – didesnis kaip 55 dB(A) triukšmas nakties metu.

Atitinkamos aplinkos triukšmo sukiamų ligų naštos kiekybinis įvertinimas yra naujas iššūkis politikos formuotojams. Triukšmo poveikis ne tik sutrikdo miegą, sukelia susierzinimą ir kenkia klausai, bet sukelia kitų sveikatos problemų, pvz., širdies ir kraujagyslių sutrikimus.

Be to, triukšmo poveikis padidėja, kai kartu esama kitų aplinkos dirgiklių, pvz., oro taršos ir cheminių medžiagų. Tai ypač aktualu miestams, kur esama daugelio šių dirgiklių.

Triukšmas taip pat kenkia laukinei gamtai. Būtina toliau tirti ilgalaikes to pasekmes, pvz., migravimo maršrutų pokyčius ir gyvūnų judėjimą iš tinkamiausių maitinimosi ir veisimosi vietų.

Pagrindiniai triukšmo šaltiniai yra autotransporto srautai, kurie tam tikrais atvejais sudaro iki 80 - 82 proc. bendrojo triukšmo lygio urbanizuotose teritorijose. Transportas tai dinaminis triukšmo šaltinis, darantis neigiamą poveikį įvairiuose miestų teritorijose: gyvenamojoje, poilsio, pramonės zonoje.

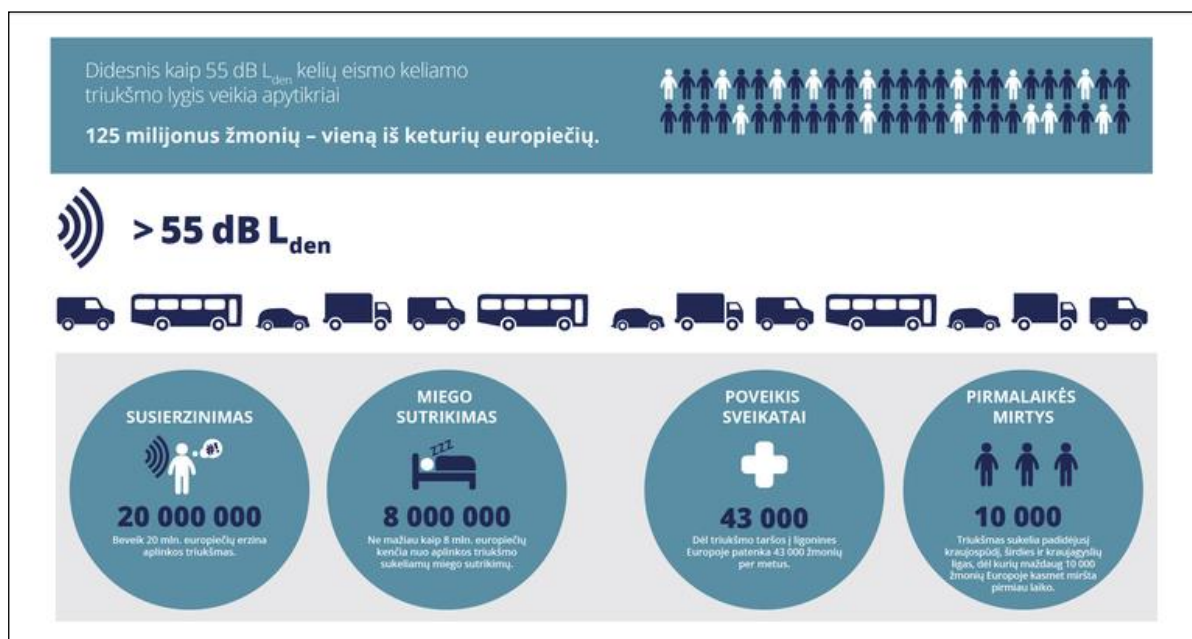
Kiekvienas žmogaus į triukšmą reaguoja skirtingai. Vieni triukšmą pakenčia, kitiems sumažėja darbingumas, tretiems sutrinka miegas, pablogėja savijauta. Reakcijos priežastimi gali būti nuotaika, darbo pobūdis, amžius bei sveikatos būklė. Triukšmas yra kenksmingas ne tik kai jo lygis viršija leistinas ribas, bet kai yra ir per mažas, kad pakenktų žmogaus klausą tačiau veikia pastoviai ilgą laiką.

Atsižvelgiant į tai, kad triukšmo valdymas yra sudėtinė įvairių skirtingų visuomenės sveikatos saugos procedūrų dalis, todėl neįmanoma parengti vieningo triukšmo įvertinimo ir valdymo modelio.

Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija įgyvendinto projekto „Gyvenamosios aplinkos sveikatos rizikos veiksnių valdymo tobulinimas“ ataskaitoje „Triukšmo vertinimo ir valdymo modelis“ pristatė triukšmo įvertinimo ir valdymo modelius.

Atsižvelgiant į skirtingas triukšmo valdymo visuomenės sveikatos saugos procedūras, paminėtoje ataskaitoje pateikiami penki triukšmo įvertinimo ir valdymo modeliai:

- Triukšmo gyvenamojoje aplinkoje vertinimo ir valdymo, tiriant gyventojų prašymus, pareiškimus ar skundus tiesioginės visuomenės sveikatos saugos kontrolės metu, modelis;
- Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo ir pakeitimo proceso triukšmo vertinimo ir valdymo modelis;
- Triukšmo valdymo priemonių taikymo pramoninės veiklos objektuose modelis;
- Esamos pramoninės veiklos triukšmo įvertinimo, taikant triukšmo matavimus ir skaičiavimus, modelis;
- Planuojamos ūkinės veiklos triukšmo įvertinimo modelis.

5.1.1 pav. Triukšmo taršos poveikis

(šaltinis: EAA ataskaita Nr.10/2014 Noise in Europe: www.eea.europa.eu/themes/noise)

Triukšmo valdymą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymas, kuriuo įgyvendinamos 2002 m. birželio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/49/EB dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo, nuostatos.

Įstatyme nurodyti šie triukšmo valdymo principai:

- žmogaus apsauga nuo triukšmo – joks asmuo neturi būti veikiamas tokio lygio triukšmo, dėl kurio kyla pavojus jo gyvybei ir sveikatai;

- žmogaus gyvenimo kokybės užtikrinimas;
- visuomenės informavimas;
- veiklos, kuria siekiama, kad triukšmo problema būtų visuotinai suprasta, rėmimas;
- valstybės parama valdant triukšmą.

Pagrindinės triukšmo valdymo priemonės yra:

- transporto srautų planavimas;
- teritorijų planavimas, projektų ekspertizė ir statinių priežiūra;
- žemėtvarka;
- techninės priemonės triukšmo šaltiniuose (mažesnę triukšmą skleidžiančių šaltinių parinkimas, triukšmo mažinimas šaltinyje, triukšmo mažinimas poveikio vietoje);
- garso perdavimo mažinimas;
- ūkinės veiklos sąlygų reglamentavimas ir triukšmo normavimas;
- triukšmo kontrolė;
- planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimas, visuomenės sveikatos saugos ekspertizė, triukšmo poveikio visuomenės sveikatai vertinimas;
- produktų atitikties vertinimas;
- strateginis triukšmo kartografavimas ir triukšmo lygio ribojimo zonų nustatymas.

Įgyvendindamos įstatymo nuostatas savo teritorijoje savivaldybės:

- nustato tyliąsias zonas;
- tvirtina triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisykles;
- tvirtina triukšmo savivaldybės teritorijoje rodiklius;
- tvirtina aglomeracijų strateginius triukšmo žemėlapius;
- tvirtina triukšmo prevencijos zonas;
- tvirtina savivaldybės triukšmo prevencijos veikslių planus;
- prižiūri, kaip savivaldybės vykdomosios institucijos, kiti pavaldūs viešojo administravimo subjektai įgyvendina funkcijas triukšmo valdymo srityje.

Savivaldybių vykdomosios institucijos:

- rengia teritorijų planavimo sprendinių, susijusių su triukšmo prevencija, viešą svarstymą, poveikio aplinkai vertinimo svarstymą;
- atlieka teritorijų planavimo sprendinių, susijusių su triukšmo prevencija, analizę, vertinimą ir poveikio visuomenės sveikatai vertinimą;

- nustato muzikinių ir kitų masinių renginių, kuriuos organizuoja juridiniai ir fiziniai asmenys, trukmę ir leidžiamą statybos darbų pradžios ir pabaigos laiką;
- sudaro aglomeracijų strateginius triukšmo žemėlapius, aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, pagrindinių geležinkelio kelių ruožų ir stambių oro uostų strateginius triukšmo žemėlapius ir aglomeracijų triukšmo prevencijos veiksmų planus;
- įgyvendina savivaldybės tarybos patvirtintuose savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose numatytas triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones;
- įgyvendina triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones, įtrauktas į regionų plėtros planus;
- organizuoja triukšmo stebėsenos (monitoringo) tyliosiose zonose atlikimą;
- vykdo triukšmo, kylančio atliekant statybos darbus gyvenamosiose patalpose ir gyvenamosiose teritorijose, kontrolę Vyriausybės nustatyta tvarka, atlieka triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisyklių laikymosi kontrolę;
- atlieka kitas triukšmo valdymo funkcijas, numatytas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose.

Triukšmo prevencijos ir savivaldybių nustatytoje tyliosiose zonose draudžiami:

- fejerverkai savivaldybių institucijų nustatytoje tyliosiose viešosiose zonose bei tyliosiose gamtos zonose ir draudžiamu laiku;
- šventės, vestuvės, laidotuvės savivaldybių institucijų draudžiamu paros metu ir draudžiamose vietose;
- naudoti rankinius prietaisus, keliančius triukšmą, savivaldybių institucijų draudžiamu paros metu ir draudžiamose vietose;

Mokyklose turi būti įrengtos poilsio nuo triukšmo patalpos.

Aplinkos triukšmo valdymas pirmiausia siejamas su leidžiamų triukšmo lygių pasiekimu teritorijose, kuriose gaunami ribinių dydžių viršijimai. Tam turi būti taikomos neatidėliotųjų, trumpalaikių sprendimų priemonės. Tačiau gyvenamose teritorijose, kuriose šiuo metu triukšmo lygis neviršija ribinių verčių, kad nebūtų bloginama aplinkos kokybė, turi būti taikomos ilgalaikio planavimo priemonės. Viena iš tokių priemonių yra tyliųjų viešųjų zonų ir tyliųjų gamtos zonų nustatymas bei apsauga.

Valstybinio aplinkos sveikatos centro parengtose metodinėse rekomendacijose „Tyliųjų zonų nustatymas“ skiriamos tylioji aglomeracijos, tylioji viešoji ir tylioji gamtos zonos. Savivaldybių nustatytoje tyliosiose zonose ribojama triukšminga veikla (fejerverkai, šventės,

triukšmą keliantys rankiniai prietaisai ir kt.). Pagrindiniu triukšmo rodikliu tyliosiose zonose rekomenduojama naudoti ilgalaikį vidutinį triukšmo rodiklį L_{dnv} . Tyliosiose viešosiose zonose triukšmo viršutinė ribinė vertė turėtų būti 50 dB, o tyliosiose gamtos zonose triukšmo viršutinė ribinė vertė turėtų būti 40 dB.

5.2 Meteorologinės sąlygos

Meteorologinės sąlygos daro pakankamai didelę įtaką Radviliškio rajono aplinkos triukšmo matavimo tikslumui. Aplinkos triukšmo lygis aplinkoje priklauso nuo daugelio faktorių: triukšmo šaltinio pobūdžio, antropogeninės aplinkos specifikos, vietovės topografijos, triukšmo išsisklaidymo į didesnę erdvę galimybių. Dėl šios priežasties, prieš atliekant aplinkos triukšmo lygio matavimus, nustatomos ir įvertinamos meteorologinės oro sąlygos. Turint meteorologinius duomenis sprendžiama, ar galima atlikti aplinkos triukšmo matavimus. Paprastai aplinkos triukšmas nematuojamas, kai stipriai sniega, lyja ar yra gausus rūkas. Kai vėjo greitis siekia daugiau kaip 5 m/s, mikrofonas apgaubiamas specialiu ekranu.

Tyrimų metu Šiaulių MS užfiksuota vidutinė oro temperatūra (°C), sant. oro drėgnumas (%), kritulių kiekis (mm), vid. vėjo greitis (m/s) saugomi Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenų bazėse ir yra prienami visuomenei teisės aktų nustatyta tvarka.

5.3 Aplinkos triukšmo tyrimų vykdymas

Maksimalaus ir ekvivalentinio triukšmo matavimo bei skaičiavimo rezultatai pateikti žemiau esančioje lentelėje.

7 lentelė

Konsoliduoti 2018 m. IV ketv. triukšmo matavimo rezultatai Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje

Eil. Nr.	Triukšmo stebėsenos objektas	Koordinatė (LKS 94)		Išmatuotas triukšmo lygis, dBA			
		X	Y		L_d	L_v	L_n
Leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai (HN 33:2011)				L_{max}	70	65	60
				L_{ekv}	65	60	55
1.	Lizdeikos g. prie Lizdeikos gimnazijos	47210 0	618559 8	L_{max}	69,4	65,2	58,3
				L_{ekv}	59,8	55,0	49,0
2.	Gražinos g. prie Gražinos pagrindinės	47138	618568	L_{max}	79,5	73,9	58,7

	mokyklos	8	1	L _{ekv.}	59,5	56,5	50,7
3.	Radvilų g. prie V. Kudirkos pagrindinės mokyklos	47139	618612	L _{max.}	84,0	75,6	55,0
		3	5	L _{ekv.}	66,3	53,0	47,2
4.	Dariaus ir Girėno g. prie Jaunimo mokyklos	47092	618634	L _{max.}	84,9	73,9	58,0
		9	0	L _{ekv.}	62,8	55,3	52,0
5.	A. Povyiliaus g. prie lopšelio-darželio „Eglutė“	47131	618706	L _{max.}	79,4	62,3	56,7
		4	6	L _{ekv.}	65,4	52,1	44,3
6.	V. Brazausko g. prie lopšelio-darželio „Žvaigždutė“	47099	618642	L _{max.}	77,1	64,9	58,4
		9	5	L _{ekv.}	57,3	51,6	43,9
7.	Topolių g. prie lopšelio-darželio „Kregždutė“	47075	618691	L _{max.}	66,9	60,2	52,4
		3	8	L _{ekv.}	57,8	50,9	44,3
8.	Vasario 16-osios g. prie vaikų globos namų „Nykštukas“	47118	618593	L _{max.}	65,3	60,7	53,4
		3	2	L _{ekv.}	58,7	52,2	45,4
9.	Pušų g. 37, Kutiškiuose prie Kutiškių daugiafunkcinio centro	46744	618855	L _{max.}	61,4	57,7	59,0
		2	7	L _{ekv.}	50,0	43,0	42,8
10.	Gedimino g. prie technologijų ir verslo mokymo centro	47257	618736	L _{max.}	65,1	59,2	56,2
		1	7	L _{ekv.}	52,3	49,2	45,3
11.	Pilies g. prie Šeduvos gimnazijos	48530	617997	L _{max.}	66,8	63,5	56,5
		8	7	L _{ekv.}	53,9	55,8	50,8
12.	Šaltinio g. Šeduvoje prie lopšelio-darželio	48498	618037	L _{max.}	70,5	64,7	55,6
		3	3	L _{ekv.}	56,1	49,4	45,9
13.	Vilniaus g. Šeduvoje prie globos namų	48480	618012	L _{max.}	74,0	67,3	59,9
		8	7	L _{ekv.}	54,2	46,6	43,8
14.	Mokyklos g. Baisiogaloje prie gimnazijos	48312	616719	L _{max.}	85,3	64,1	55,8
		8	0	L _{ekv.}	66,4	56,4	47,9
15.	Maironio g. Baisiogaloje prie slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės	48259	616710	L _{max.}	75,3	64,8	59,6
		2	1	L _{ekv.}	55,5	50,5	46,0
16.	Grinkiškio g. Baisiogaloje prie mokyklos-darželio	48247	616686	L _{max.}	66,8	60,1	53,5
		0	3	L _{ekv.}	59,1	55,2	40,2
17.	Tilto g. Grinkiškyje prie mokyklos	47604	615772	L _{max.}	73,0	62,8	54,6
		4	5	L _{ekv.}	54,6	50,8	44,7
18.	Pašušvio miestelyje prie mokyklos	47451	616080	L _{max.}	67,4	63,8	58,1
		8	6	L _{ekv.}	61,9	56,9	48,9
19.	Pergalės g. Sidabrave prie mokyklos	49565	617352	L _{max.}	60,2	58,9	50,7
		3	6	L _{ekv.}	55,5	50,5	43,9
20.	Dariaus ir Girėno g. Šiaulėnuose prie mokyklos	46269	617176	L _{max.}	68,4	64,4	57,3
		2	7	L _{ekv.}	55,4	52,6	45,8
21.	Gomertos g. Šaukote prie mokyklos	46269	616047	L _{max.}	59,5	58,4	52,6
		2	4	L _{ekv.}	54,1	46,0	40,9
22.	Algirdo g. Alksniupiuose prie mokyklos	48586	618678	L _{max.}	73,6	64,5	56,8
		3	6	L _{ekv.}	56,4	53,0	49,3
23.	Taikos g. Aukštelkuose prie mokyklos	47778	619034	L _{max.}	84,1	74,0	55,9
		9	0	L _{ekv.}	59,2	50,9	44,8
24.	Ateities g. Pakalniškiuose prie mokyklos	49032	618196	L _{max.}	77,4	70,4	51,2
		3	5	L _{ekv.}	54,3	56,7	43,9
25.	Pociūnėlių miestelyje prie mokyklos	49180	615962	L _{max.}	68,4	62,9	57,2
		8	5	L _{ekv.}	58,6	50,4	44,9
26.	Tyrulių kaime prie mokyklos	45912	618225	L _{max.}	64,3	58,5	50,3
		3	7	L _{ekv.}	55,9	48,6	44,7
27.	Mokyklos g. 6, Polekėlėje prie globos	46055	618147	L _{max.}	73,9	64,5	55,5

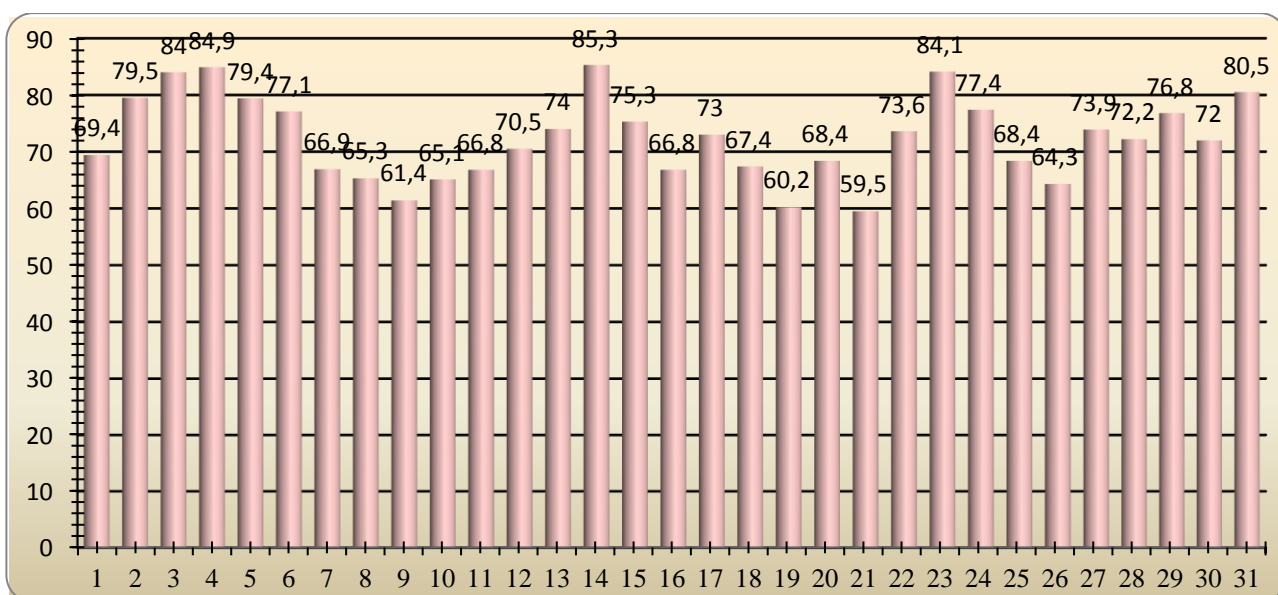
	namų	9	7	L _{ekv.}	57,1	53,1	46,7
28.	Vaižganto g. prie Vaižganto gimnazijos	47063 6	618705 0	L _{max.}	72,2	64,1	55,1
				L _{ekv.}	58,8	54,7	49,2
29.	Gedimino g. prie Radviliškio ligoninės, poliklinikos	47138 3	618636 0	L _{max.}	76,8	62,8	57,8
				L _{ekv.}	62,8	57,1	51,4
30.	Gyvenamojo teritorija šalia magistralinio kelio A9 Panevėžys – Šiauliai (Šiaulių g., V. Landsbergio-Žemkalnio g., Miško g.)	47210 0	618599 0	L _{max.}	72,0	64,8	54,6
				L _{ekv.}	63,3	57,6	48,1
31.	Gyvenamoji teritorija šalia geležinkelio (P. Lukšio g., Laisvės a., Skirjočių g.)	47109 6	618567 1	L _{max.}	80,5	68,4	54,8
				L _{ekv.}	62,3	53,6	50,4

8 lentelė

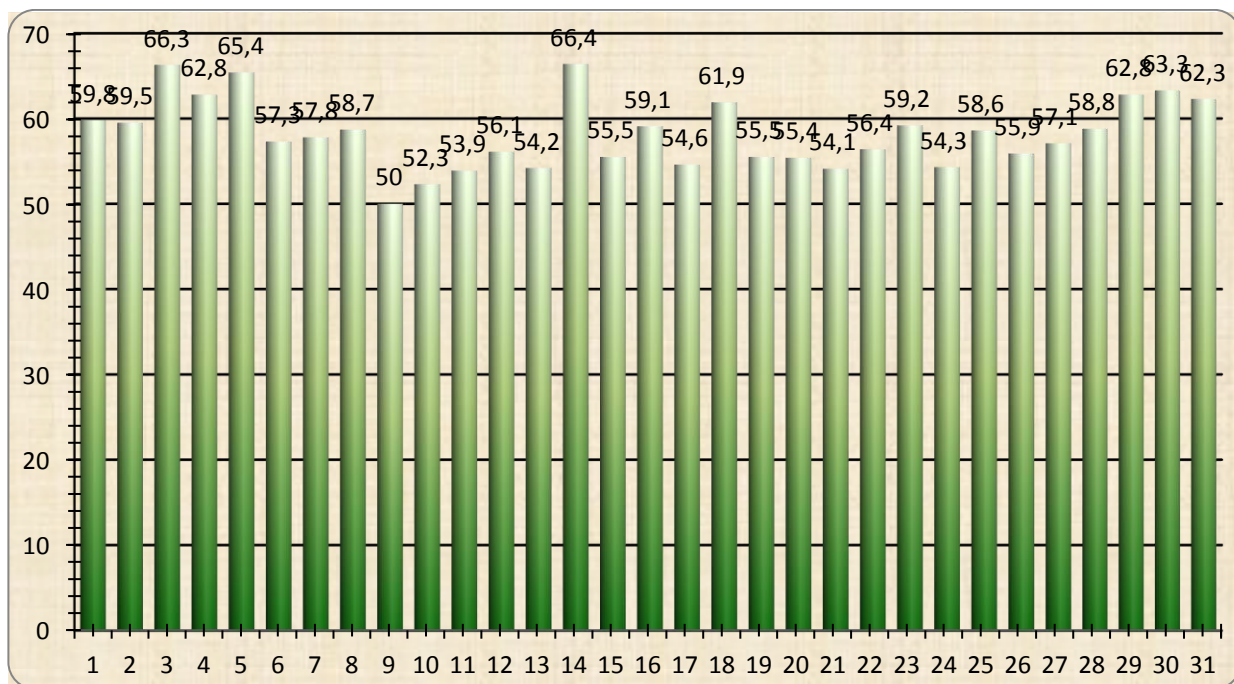
Konsoliduotos 2017 m. IV ketv. dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklio (L_{dvn}) vertės

Eil. Nr.	Triukšmo stebėsenos objektas	Koordinatė (LKS 94)		Dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklis L _{dvn} (dB)	
		X	Y	Apskaičiuota vertė	Ribinis dydis
1.	Lizdeikos g. prie Lizdeikos gimnazijos	472100	6185598	59,6	65
2.	Gražinos g. prie Gražinos pagrindinės mokyklos	471388	6185681	60,3	65
3.	Radvilų g. prie V. Kudirkos pagrindinės mokyklos	471393	6186125	63,8	65
4.	Dariaus ir Girėno g. prie Jaunimo mokyklos	470929	6186340	62,2	65
5.	A. Povyliaus g. prie lopšelio-darželio „Eglutė“	471314	6187066	62,8	65
6.	V. Brazausko g. prie lopšelio-darželio „Žvaigždutė“	470999	6186425	56,3	65
7.	Topolių g. prie lopšelio-darželio „Kregždutė“	470753	6186918	56,6	65
8.	Vasario 16-osios g. prie vaikų globos namų „Nykštukas“	471183	6185932	57,6	65
9.	Pušų g. 37, Kutiškiuose prie Kutiškių daugiafunkcinio centro	467442	6188557	50,9	65
10.	Gedimino g. prie technologijų ir verslo mokymo centro	472571	6187367	53,8	65
11.	Pilies g. prie Šeduvos gimnazijos	485308	6179977	58,6	65
12.	Šaltinio g. Šeduvoje prie lopšelio-darželio	484983	6180373	55,8	65
13.	Vilniaus g. Šeduvoje prie globos namų	484808	6180127	53,7	65
14.	Mokyklos g. Baisiogaloje prie gimnazijos	483128	6167190	64,2	65
15.	Maironio g. Baisiogaloje prie slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės	482592	6167101	55,7	65
16.	Grinkiškio g. Baisiogaloje prie mokyklos-darželio	482470	6166863	57,9	65
17.	Tilto g. Grinkiškyje prie mokyklos	476044	6157725	54,9	65

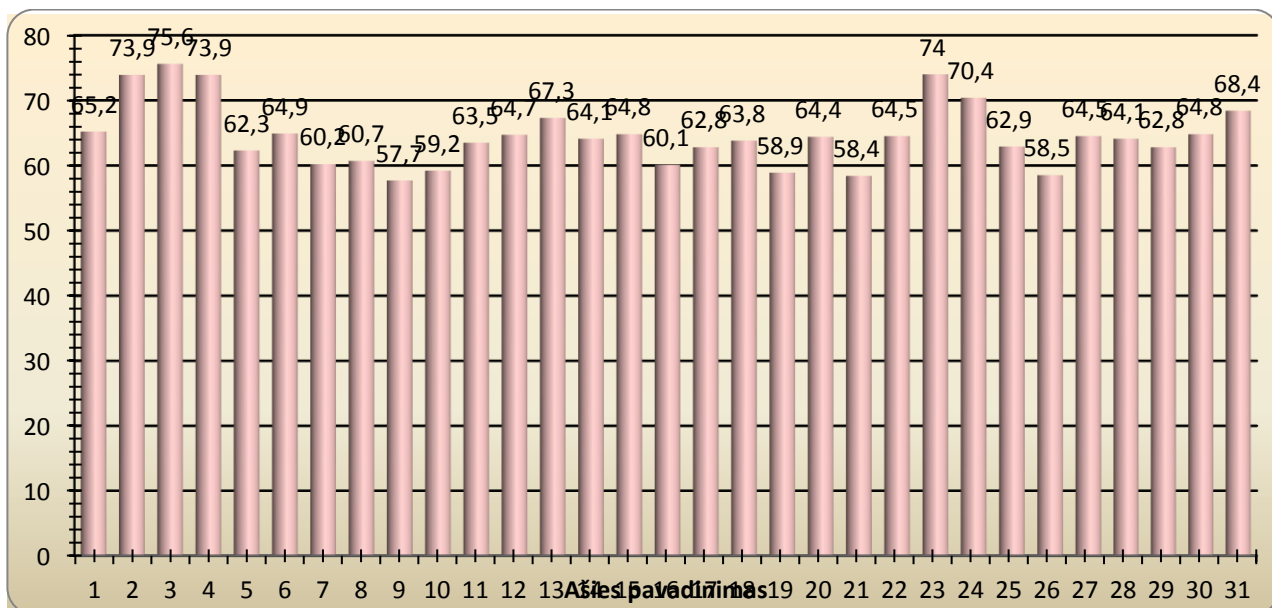
18.	Pašušvio miestelyje prie mokyklos	474518	6160806	61,1	65
19.	Pergalės g. Sidabrave prie mokyklos	495653	6173526	55,0	65
20.	Dariaus ir Girėno g. Šiaulėnuose prie mokyklos	462692	6171767	56,0	65
21.	Gomertos g. Šaukote prie mokyklos	462692	6160474	52,8	65
22.	Algirdo g. Alksniupiuose prie mokyklos	485863	6186786	57,8	65
23.	Taikos g. Aukštelkuose prie mokyklos	477789	6190340	57,6	65
24.	Ateities g. Pakalniškiuose prie mokyklos	490323	6181965	56,7	65
25.	Pociūnėlių miestelyje prie mokyklos	491808	6159625	57,2	65
26.	Tyrulių kaime prie mokyklos	459123	6182257	55,2	65
27.	Mokyklos g. 6, Polekėlėje prie globos namų	460559	6181477	57,2	65
28.	Vaižganto g. prie Vaižganto gimnazijos	470636	6187050	59,1	65
29.	Gedimino g. prie Radviliškio ligoninės, poliklinikos	471383	6186360	62,3	65
30.	Gyvenamoji teritorija šalia magistralinio kelio A9 Panevėžys – Šiauliai (Šiaulių g., V. Landsbergio-Žemkalnio g., Miško g.)	472100	6185990	62,0	65
31.	Gyvenamoji teritorija šalia geležinkelio (P. Lukšio g., Laisvės a., Skirjočių g.)	471096	6185671	61,3	65

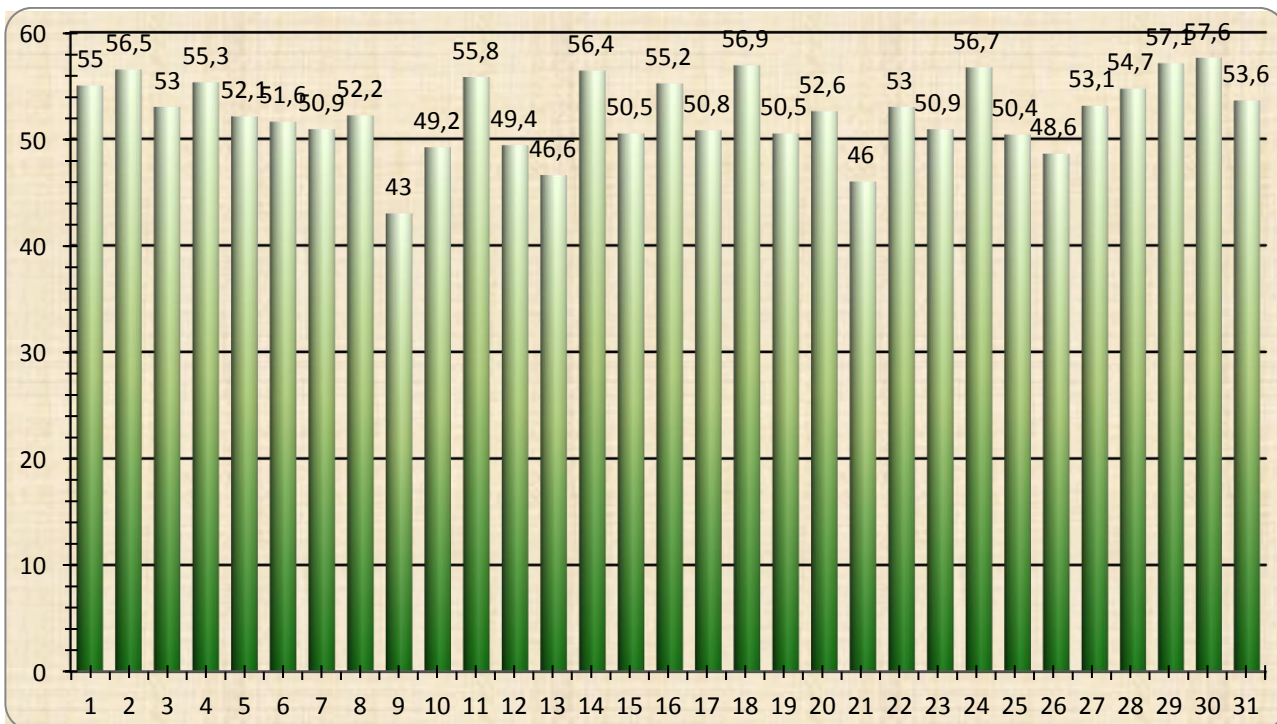
**5.3.1 pav. Maksimalaus triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose dienos metu (7-19 val.).
Ribinis dydis 70 dBA.**

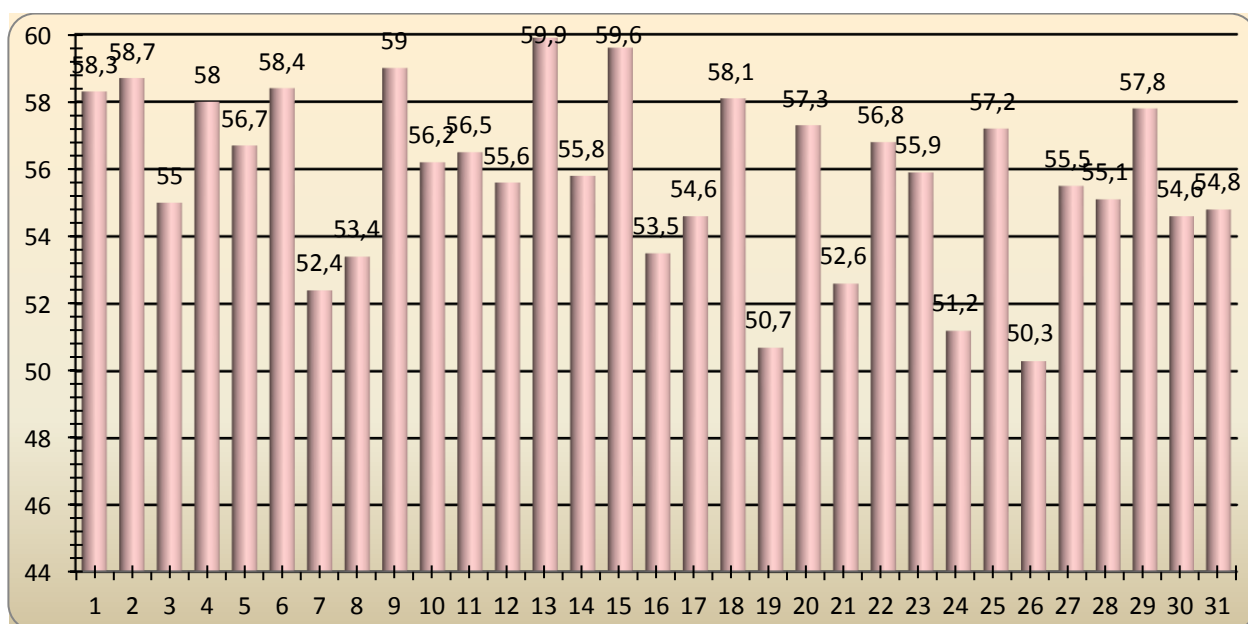
**5.3.2 pav. Ekvivalentinio triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose dienos metu (7-19 val.).
Ribinis dydis 65 dBA.**

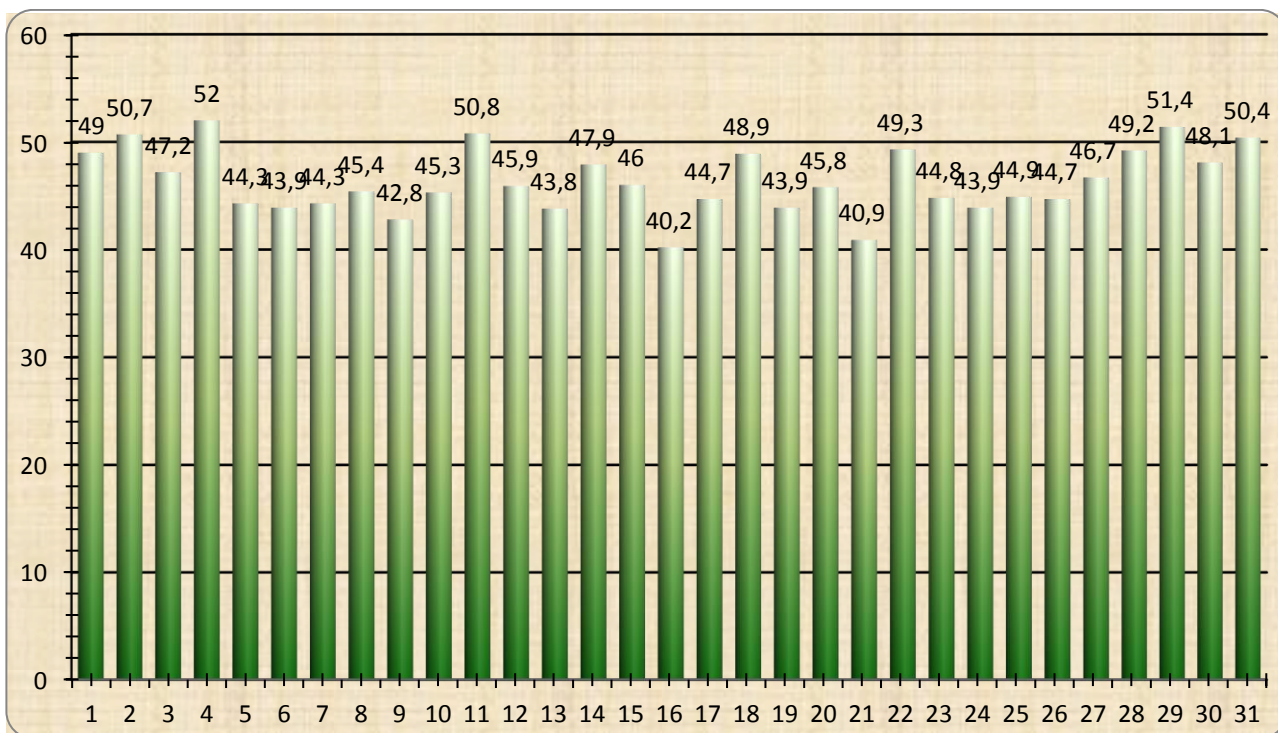
**5.3.3 pav. Maksimalaus triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose vakaro metu (19-22val.).
Ribinis dydis 65 dBA.**

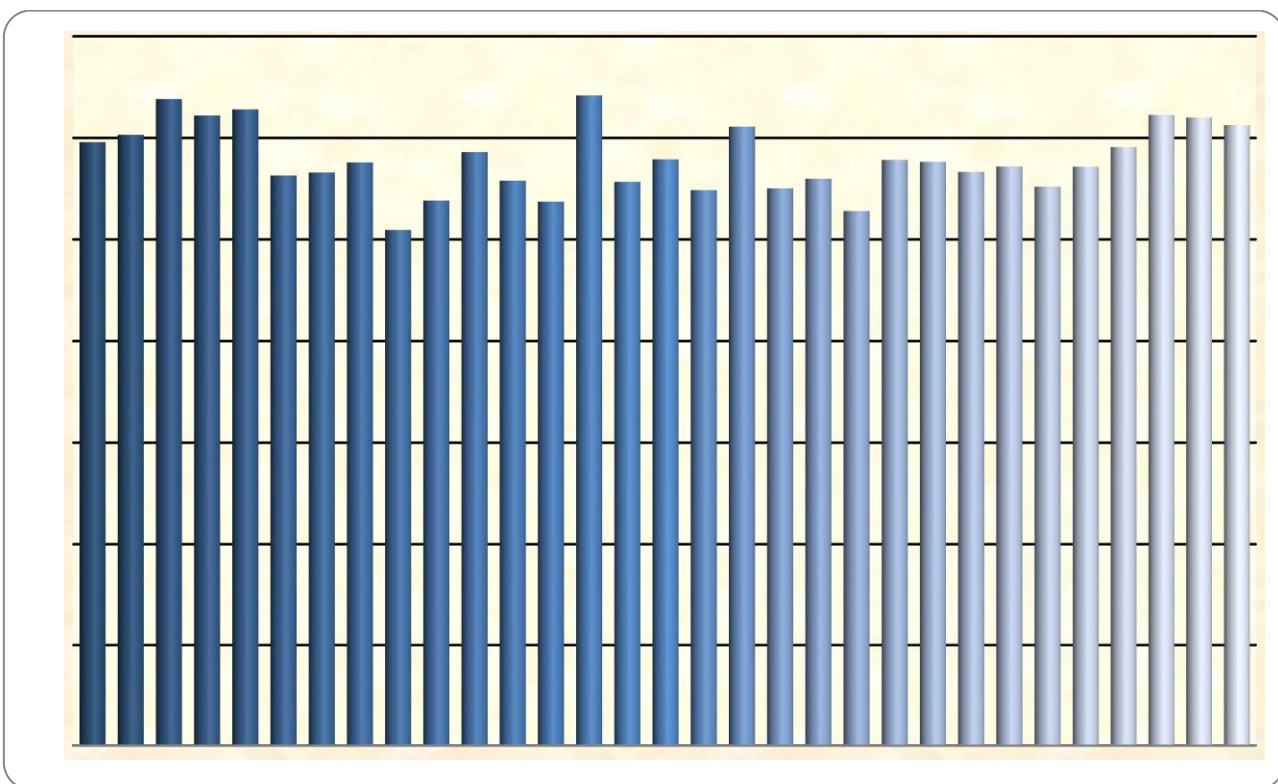
**5.3.4 pav. Ekvivalentinio triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose vakaro metu (19-22 val.).
Ribinis dydis 60 dBA.**

**5.3.5 pav. Maksimalaus triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose nakties metu (22-7 val.).
Ribinis dydis 60 dBA.**

5.3.6 pav. Ekvivalentinio triukšmo pasiskirstymas matavimo vietose nakties metu (22-7 val.). Ribinis dydis 55 dBA.

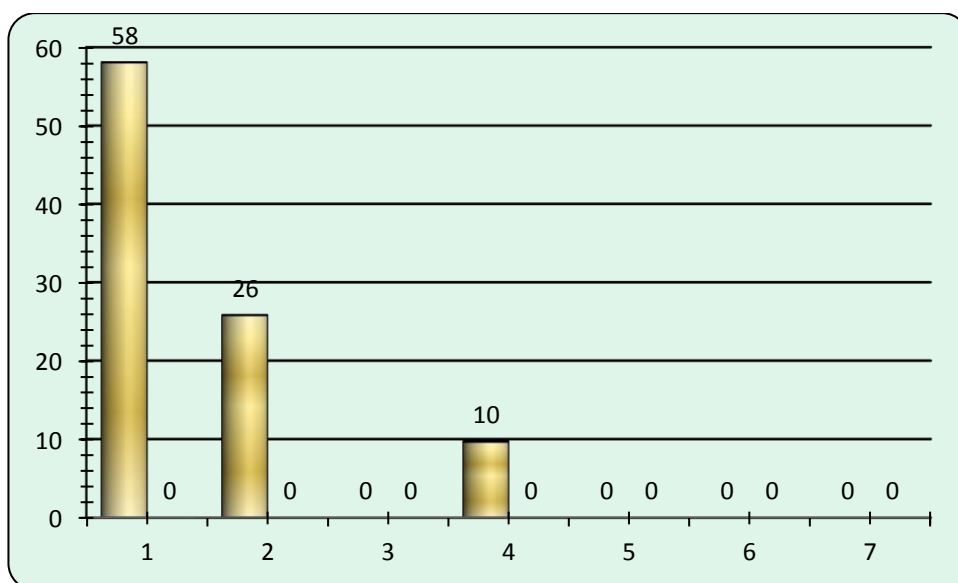
5.3.7 pav. Dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklio (L_{dvn}) pasiskirstymas matavimo vietose. Ribinis dydis 65 dBA.

9 lentelė

Radviliškio rajono aplinkos triukšmo rodiklių neatitikimo ribiniams dydžiams skaičius procentais

Eil. Nr.	Triukšmo rodiklis	Paros laikas, val.	Ribinis dydis, dBA	Neatitikimas ribiniam dydžiui, %
1.	Lmax.	7-19	70	58
2.	Lmax.	19-22	65	26
3.	Lmax.	22-7	60	0
4.	Lkv.	7-19	65	10
5.	Lkv.	19-22	60	0
6.	Lkv.	22-7	55	0
7.	Ldvn		65	0

5.3.8 pav. Triukšmo matavimo vietų, kuriose viršijami ribiniai dydžiai, skaičius procentais.

2018 m. IV ketv. atliktų triukšmo matavimų duomenimis, maksimalus triukšmo lygis matavimo vietose dienos metu (nuo 7 val. iki 19 val.) kito nuo 59,5 iki 85,3 dBA. Maksimalaus triukšmo ribinio dydžio (70 dBA) viršijimai gauti 18 matavimų vietų ir sudaro 58 %. Didžiausi viršijimai gauti 3, 4, 14, 23, 31 matavimo vietose. Mažiausias maksimalus triukšmo lygis išmatuotas 9, 10, 19, 21 ir 26 tyrimo vietose.

Ekvivalentinis triukšmo lygis dienos metu kito nuo 50,0 iki 66,4 dBA. Ribinio dydžio (65 dBA) viršijimai gauti trijuose matavimo vietose ir sudaro 10 %. Didžiausi viršijimai gauti 3, 5 ir 14 matavimo vietose. Mažiausias ekvivalentinis triukšmo lygis gautas 9, 10, 11, 13, 21 matavimo vietose.

Maksimalus triukšmo lygis vakaro metu (nuo 19 val. iki 22 val.) matavimo vietose kito nuo 57,7 iki 75,6 dBA. Ribinio dydžio (65 dBA) viršijimai gauti 8 matavimo vietose ir sudaro 26 %.

Didžiausias maksimalus triukšmas vakaro metu išmatuotas 2, 3, 4, 23, 24 matavimo vietose. Mažiausias maksimalus triukšmas vakaro metu išmatuotas 9, 10, 19, 21 ir 26 matavimo vietose.

Ekvivalentinis triukšmo lygis vakaro metu kito nuo 43,0 iki 57,6 dBA. Vakaro ribinio dydžio (60 dBA) viršijimų neužfiksuota. Didžiausi ekvivalentinis triukšmas vakaro metu gauta 2, 18, 24, 29 ir 30 matavimo vietose. Mažiausias ekvivalentinis triukšmas, neviršijantis ribinio dydžio, gautas 9, 10, 13, 21 ir 26 matavimo vietose.

Maksimalus triukšmo lygis nakties metu (nuo 22 iki 7 val.) kito nuo 50,3 iki 59,9 dBA. Ribinio dydžio (60 dBA) viršijimų neužfiksuota. Didžiausi maksimalus triukšmas nakties metu gautas 2, 6, 9, 13 ir 15 matavimo vietose. Mažiausias maksimalus triukšmas nakties metu išmatuotas 7, 19, 21, 24, 26 matavimo vietose.

Ekvivalentinis triukšmo lygis nakties metu kito nuo 40,2 iki 52,0 dBA. Ribinio dydžio (55 dBA) viršijimų neužfiksuotas. Didžiausias ekvivalentinis triukšmas nakties metu gautas 2, 4, 11, 29 ir 31 matavimo vietose. Mažiausias ekvivalentinis triukšmas, neviršijantis ribinio dydžio, išmatuotas 9, 13, 16, 19 ir 21 matavimo vietose.

Dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklio (L_{dvn}) vertės tyrimo vietose kito nuo 50,9 iki 64,2 dBA. Ribinio dydžio (65 dBA) viršijimų neapskaičiuota. Didžiausios vertės gautos 3, 4, 5, 14, 29 tyrimo vietose. Mažiausias paros triukšmas, neviršijantis ribinio dydžio, gautas 9, 10, 13, 17 ir 21 tyrimo vietose.

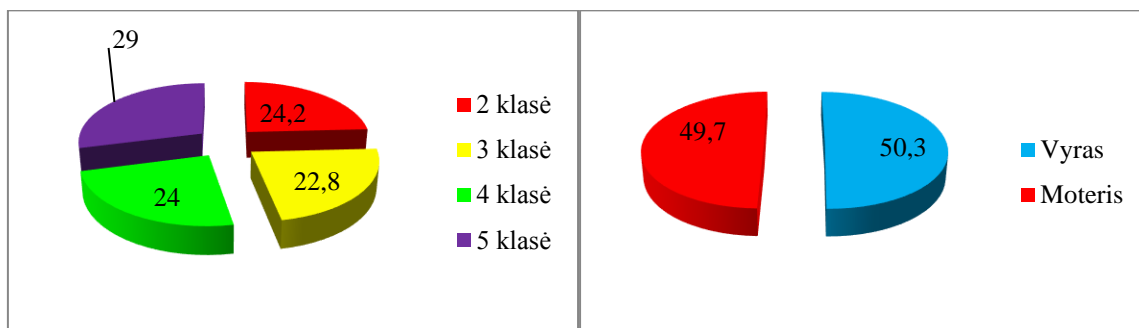
Maksimalaus triukšmo neatitikimas ribiniam dydžiui kito nuo 0 % nakties metu, iki 58 % dienos metu. Ekvivalentinio triukšmo neatitikimų ribiniam dydžiui skaičius kito nuo 0 % nakties ir vakaro metu, iki 10 % dieną. Dienos, vakaro, nakties triukšmo rodiklio neatitikimų ribiniam dydžiui neapskaičiuota.

VI. KUPRINIŲ SVĖRIMO AKCIJA

Vaikų sveikatos profilaktinių patikrinimų duomenys rodo, kad kasmet nustatoma vis daugiau moksleivių laikysenos sutrikimų. Netaisyklinga laikysena - vienas neigiamų veiksnių, lemiančių augančio vaiko sveikatą. Dažniausiai ydinga laikysena formuojasi dėl nepakankamai gero raumenų ir raiščių sistemos vystymosi.

Vaikų raumenys yra silpni, dėl to jie greitai pavargsta – ypač, kai ilgesnį laiką kūnui tenka būti vienoje padėtyje: ilgai žiūrint televizorių, sėdint mokykliniame suole. Netaisyklinga laikysena gali pradėti formotis ir dėl to, kad vaikas pradeda labai greitai augti, mažai juda, yra nutukęs, per sunkią kuprinę nešiojasi ant vieno peties. Sunkios kuprinės – tai vienas iš rizikos veiksnių jauno žmogaus laikysenos sutrikimams vystytis. Pernelyg sunki ar netinkamai nešiojama kuprinė gali sukelti kaklo, pečių, nugaros skausmus, apsunkinti kvėpavimą, skatinti netaisyklingos laikysenos formavimąsi.

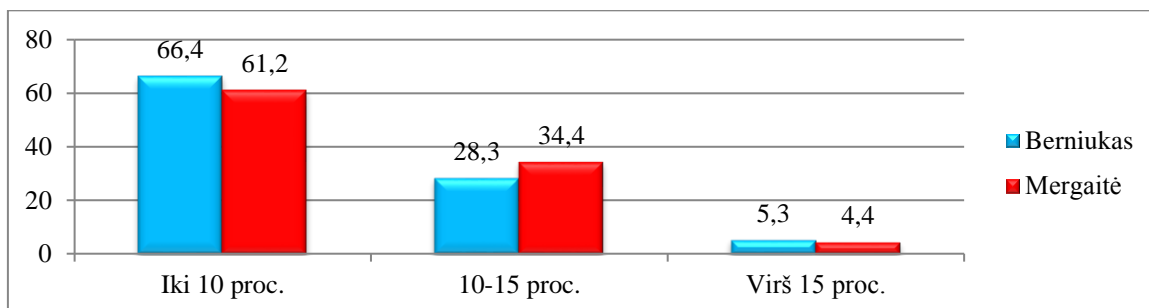
Viso 2018 m. buvo pasvertos 1 089 kuprinės. 29 proc. visų kuprinių sudarė 5 klasės mokinių kuprinės, 24 proc. 4 klasės, 22,8 proc. 3 klasės mokinių kuprinės. 24,2 proc. sudarė 2 klasės mokinių kuprinės. Tyrimo metu buvo pasvertos 548 berniukų (50,3 proc.) ir 541 mergaičių (49,7 proc.) kuprinės (žr. 6.1 pav.).

6.1 pav. Akcijos dalyvių pasiskirstymas pagal klasę ir lytį (proc.)

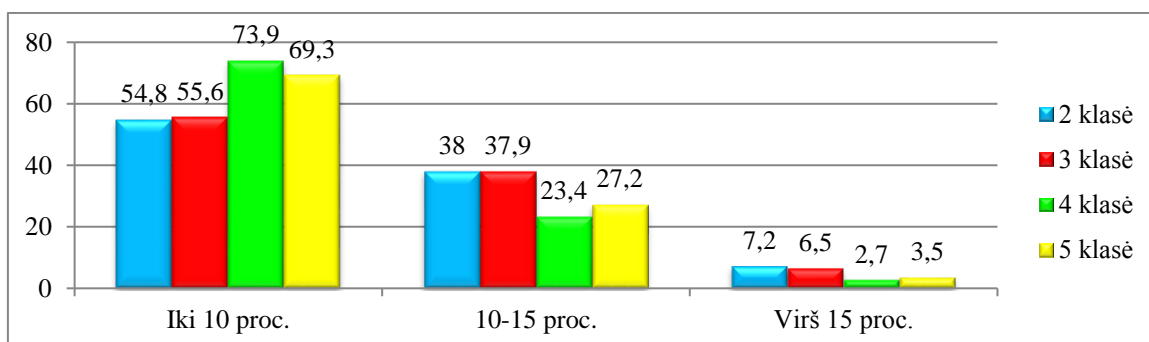
Ši svėrimo akcija parodė, kad daugiau nei pusės (63,8 proc.) mokinių kuprinės svoris sudarė ne daugiau kaip 10 proc. jų svorio, tai yra kuprinė buvo normalaus svorio. 31,3 proc. mokinių nešioja kuprines, kurių svoris sudarė 10-15 proc. kūno masės. Ir labai sunkias kuprines akcijos dienomis turėjo 4,9 proc. vaikų. Analizuojant duomenis pagal lytį, kuprinių svoris statistiškai reikšmingai nesiskiria ($p > 0,05$), tai yra berniukai ir mergaitės nešioja panašius kuprinių svorius. Tačiau duomenys rodo, kad mergaitės nešioja sunkesnes kuprines. 34,4 proc. jų nešioja kuprines, kurios sudaro 10-15 proc. jų kūno svorio ir 4,4 proc. kuprinės sudaro daugiau nei 15 proc. kūno svorio, atitinkamai tokias kuprines nešioja 28,3 proc. ir 5,3 proc. berniukų (žr. 6.2 pav.). Rezultatai

parodė, kad visų kuprinių vidurkis siekė 3,181 kg., mažiausia kuprinė svėrė 0,5 kg., didžiausia – 8 kg.

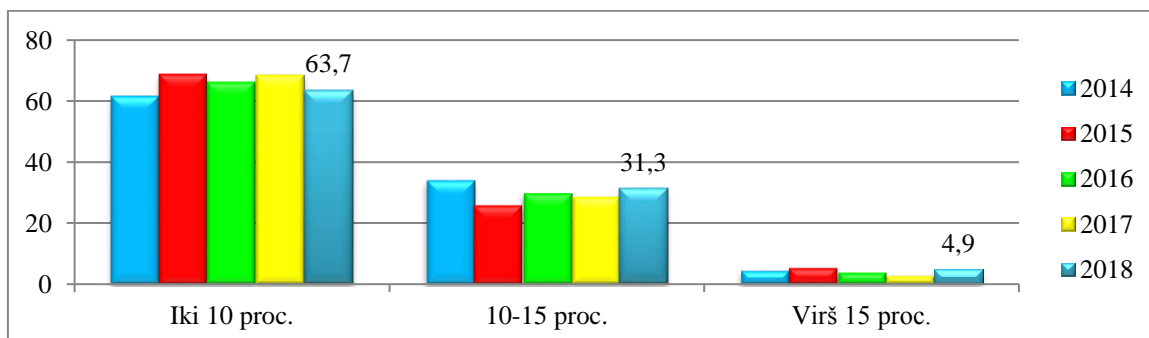
6.2 pav. Procentinis kuprinės svoris, atsižvelgiant į lytį (proc.)

Nešiojamų kuprinių svoris statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) skiriasi analizuojant duomenis pagal klasę. Tyrimo rezultatai rodo, kad sunkesnes kuprines dažniau nešioja 2 ir 3 klasės tyrimo dalyviai, atitinkamai 7,2 ir 6,5 proc. (žr. 6.3 pav.).

6.3 pav. Procentinis kuprinės svoris, atsižvelgiant į klasę (proc.)

Akcijos rezultatai rodo, kad nešiojamų kuprinių svoris didėja. 2017 m. normalaus svorio kuprines nešiojo 68,5 proc. mokinių, 2018 m. šis procentas sumažėjo iki 63,7 proc. Padidėjo mokinių, nešiojančių kuprines, kurios sudarė 15 proc. ir virš 15 proc. mokinių kūno svorio, atitinkamai 31,3 proc. ir 4,9 proc. (žr. 6.4 pav.).

6.4 pav. Procentinis kuprinės svoris, atsižvelgiant į metus (proc.)

76,2 proc. mokinių (74,6 proc. berniukų ir 77,8 proc. mergaičių) prie kuprinės segi atšvaitus. Statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) atšvaitus segi jauniausi tyrimo dalyviai: 2 klasė – 88,6 proc., 3 klasė – 83,9 proc., 4 klasė – 77,8 proc., 5 klasė – 58,5 proc. Šios akcijos metu taip pat buvo siekiama išsiaiškinti: kuprinės tipą (dviem ar vienu diržu, rankena), kuprinės nešiojimo būdą (ant abiejų pečių, ant vieno peties, rankoje) ir ar kuprinė vaikams yra sunki. Rezultatai rodo, kad visos kuprinės buvo su dviem diržais, 99,9 proc. vaikų kuprines nešiojasi ant abiejų pečių ir 96 proc. jų kuprinės nėra sunkios.

VII. APIBENDRINIMAS

Radviliškio rajonų gyventojų sveikatos būklės ataskaitoje pateikti duomenys ir jų analizė parodo Radviliškio rajono ir visos šalies sveikatos problemas. Radviliškio rajone, kaip ir visoje Lietuvoje būdinga gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija. Radviliškio rajone nuo 2013 m. iki 2018 m. pradžios gyventojų skaičius sumažėjo. Mirtingumo rodiklis jau ilgą laiką yra aukštesnis nei gimstamumo, tai parodo natūralus gyventojų prieaugis, kuris Radviliškio rajone išlieka neigiamas - -8,6 atvejo 1 000 gyv. Jau daugelį metų nesikeičia mirties priežasčių struktūra. Radviliškio rajone, kaip ir visoje šalyje daugiau nei pusės visų mirusiųjų mirties priežastis – kraujotakos sistemos ligos. Antroje vietoje buvo piktybiniai navikai, transporto įvykiai, apsinuodijimai alkoholiu, tyčiniai susižalojimai (savižudybės) ir pasikėsinimai priskiriami išorinėms mirties priežastims, kurios yra trečioje vietoje pagal mirties priežasčių struktūrą. 2017 m. daugiausia gyventojų sirgo kvėpavimo sistemos ligomis, tai sudarė 213,6 atvejus 1 000 gyv. Antroje vietoje pagal sergamumą yra jungiamojo audinio ir skeleto raumenų sistemos ligos, kurios sudarė 118,2 atvejus 1 000 gyv. Apibendrinus 2018 m. IV ketv. atliktus aplinkos triukšmo tyrimų duomenimis galima teigti, kad maksimalus triukšmo lygis tyrimo vietose kito nuo 50,3 iki 85,3 dBA. Dienos metu ribinis dydis viršytas 18, vakaro metu 8 tyrimo vietose. Nakties metu ribinio dydžio viršijimų neužfiksuota. Didžiausias triukšmo lygis išmatuotas 3, 4, 14, 23, 31 matavimo vietose, pravažiuojant automobiliams, krovininiams automobiliams, traktoriams ir autobusams. Ekvivalentinis triukšmo lygis tyrimo vietose kito nuo 40,2 iki 66,4 dBA. Dienos metu ribinis dydis viršytas 3 matavimo vietose, vakaro ir nakties metu ribinio dydžio viršijimų neužfiksuota. Didžiausias ekvivalentinis triukšmas išmatuotas 3, 5, 14, 29, 30 tyrimo vietose. Apskaičiuota dienos, vakaro ir nakties triukšmo rodiklio (L_{dvn}) vertė tyrimo vietose kito nuo 50,9 iki 64,2 dBA. Ribinio dydžio viršijimų neapskaičiuota. Didžiausios vertės gautos 3, 4, 5, 14, 29 tyrimo vietose. Matavimo vietų, kuriose viršijami triukšmo rodiklių ribiniai dydžiai, skaičius rajono aplinkoje kito nuo 0 % iki 58 %. Daugiausia maksimalaus ir ekvivalentinio triukšmo viršijimų gauta dienos metu.